

Hushållnings-Sällskapens

till

Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité afgifna

U t l å t a n d e n,

rörande de under år 1874 vidtagna åtgärder för hus-
slöjdens befrämjande m. m.

Stockholms län.

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 29 sistlidne Maj förståndigas Stockholms läns Hushållnings-Sällskap att före utgången af Oktober månad innevarande år till Kongl. Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité afgifva redogörelse för under året vidtagna åtgärder för hussløjdens befrämjande, äfvensom att uppgifva de belopp, som år 1875 och följande år blifvit af Hushållnings-Sällskapet och Landstinget härtill anvisade; och har Hushållnings-Sällskapets Förvaltnings-Utskott sålunda härmed äran anförä:

Vid början af år 1874 utgjorde Förvaltnings-Utskottets disponibla medel till husflitens befrämjande 1,313 Kronor; härtill kom under året Landstingets anslag 1,500 Kronor och Hushållnings-Sällskapets 300 Kronor, hvarjemte Kongl. Maj:t i nåder tilldelat Sällskapet af Statsmedel ett belopp af 1,000 Kronor. Af dessa tillgångar utbetalades vid Hushållnings-Sällskapets senaste vintersammanträde 661 Kronor till premier, dels till folkskolorna för der vidtagna åtgärder, dels till lärare och lärarinnor i skolorna, äfvensom till skolbarn för flit och mer framstående prof af slöjdarbeten.

Åtgärderna innevarande år till hussløjdens befrämjande hafva i öfrigt fortgått i öfverensstämmelse med den redogörelse, som sistlidet år blifvit infordrad och till Kongl. Civil-Departementet aflemnad angående förhållandena under de 5 senast förflutna åren. Undervisning uti väfnad, halmflätning och korgmakeriarbeten meddelas sålunda fortfarande af i länet kringresande lärare och lärarinnor, som af reqvirenten endast åtnjuta kost och husrum, under det arvode och reseersättning utgår af för ändamålet anslagna medel.

Väfnad, den egentliga qvinnoslöjd, som sedan lång tid tillbaka mer allmänt förekommer inom länet, fortfar att med intresse omfattas. Lärarinnan i väfnad, Fru Wallin från Rånäs bruk, har sålunda oafbrutet från slutet af April

meddelat undervisning och fortfar dermed ännu, ehuru sent på hösten, till följd af ökadt antal elever. Lärarinnan i halmblekning och halmflätning har endast under Juli månad varit requirerad till ett par ställen på Wermdön, hvaremot läraren i korgmakeri, Andersson från Sicklaö, under nära 3 månader lemnat undervisning på 4 ställen inom länet. Denna gren af husslöjd synes ock med begärlighet läras, och kommer sannolikt att erhålla en mer betydlig utveckling inom länet.

Åt en Komité, bestående af 5 ledamöter af Förvaltnings-Utskottet och 5 af Landstingets ledamöter, har blifvit uppdraget att närmare vårda och öfvervaka de frågor, som angå hussløjden och dess utveckling inom länet. Denna Komité, benämnd Central-Komitén för hussløjdens befrämjande, har ansett af synnerlig vikt att slöjdskolor anordnas jemte folkskolorna. Central-Komitén har derföre så väl erbjudit 3:e af länets kommuner, Brännkyrka, Röö och Söderbykarls socknar, hvilka dessa år visat ett mer framstående intresse för hemsløjdens utveckling, att till ökande af skolmaterialen tillhandahålla hvardera af dessa kommuners skolor 2:e hyfvelbänkar med utmärkta verktyg, som ock hemställt att bidraga med halfva omkostnaden till en ordnad undervisning i hemslöjd, dock icke till högre belopp än 300 Kronor årligen för hvarje skola.

Med anledning af detta anbud hafva Brännkyrka och Röö församlingar fattat beslut om en utsträckt undervisning i husslöjd jemte skolundervisningen.

Till hemsløjdens befrämjande har länets Landsting år 1873, för detta år och för hvardera af nästföljande 2:e åren, anvisat ett anslag af 1,500 Kronor. Hushållnings-Sällskapet har, utöfver de belopp, som vid Sällskapets sammanträden och gillesmöten användas till premier för slöjdalster, ställt 300 Kronor till Central-Komiténs förfogande under innevarande år. Ehuru Sällskapet blott årligen i Januari månad bestämmer det löpande årets inkomst- och utgifts-stat, och Sällskapet icke haft tillfälle att till hemsløjden anvisa något belopp för år 1875, är likväl all anledning antaga, att det blifvande beloppet härför icke skall understiga anslaget för innevarande år.

För att kunna inom kommunerna framkalla och understödja nitet för hussløjden och med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse i ämnet af den 29 Maj innevarande år, får Förvaltnings-Utskottet härmed vördsamt hemställa, att Hushållnings-Sällskapet, i likhet med hvad detta år egt rum, må komma i åtnjutande af ett anslag af statsmedel till belopp 1,000 Kronor för år 1875 till hemsløjdens befrämjande.

Stockholm den 13 Oktober 1874.

Å Sällskapets Förvaltnings-Utskotts vägnar:

Axel Odelberg.

C. A. Hermelin.

Upsala län.

Sedan Upsala läns Hushållnings-Sällskap genom skrifvelse från Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, med öfverlemnande i afskrift af Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär den 29 sistlidne Maj, angående hussløjdens befordrande inom riket, blifvit förständigadt att »före utgången af instundande Oktober månad till Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité inkomma med berättelse, angående de under innevarande år inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjden, samt dervid ej mindre uppgifva, om och till hvad belopp Sällskapet vill utfästa sig att för år 1875, och ett eller flere derpå följande år, utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda»; så får å Hushållnings-Sällskapets vägnar dess Förvaltnings-Utskott härmed den äskade berättelsen afgifva.

Hvad först beträffar de under innevarande år inom Upsala län vidtagna åtgärder för hussløjdens befordrande, så har Hushållnings-Sällskapet äfven under detta år, likasom förut under en lång följd af år, inom hvarje af de utställningsdistrikt, hvori länet för detta ändamål är indeladt, anordnat utställningar af hussløjdalster, dervid större eller mindre belöningar för dessa utdelats, uppgående tillsammans till minst 300 Kronor. Vidare har Hushållnings-Sällskapet under innevarande år, i likhet med hvad redan under flere föregående år egt rum, anslagit 200 Kronor att i mån af behof användas för beredande af kostnadsfri undervisning i korgmakeri och halmflätning inom länet. Slutligen har Hushållnings-Sällskapet under nu löpande år i Upsala anordnat en för hela länet gemensam utställning af hussløjdalster och dertill anslagit 2,500 Kronor, samt derjemte till vidtagande af vissa åtgärder för hussløjdens ytterligare befordrande inom länet, såsom modellers och verktygs anskaffande, ett kommissionskontors anordnande för inom länet tillverkade hussløjdalsters mottagande och försäljande, anställande af en inom länet kringresande undervisare i hussløjd m. m., anvisat omkring 2,000 Kronor.

Vidkommande åter frågan, om och, i sådant fall, till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet vill utfästa sig att för år 1875, och ett eller flere derpå följande år, utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, äfvensom det understöd af statsmedel, hvarom Hushållnings-Sällskapet må i sammanhang dermed anse sig böra hemställa, så kan någon framställning i berörda afseende icke för närvarande af Förvaltnings-Utskottet göras, emedan Hushållnings-Sällskapet ännu

icke uppgjort och beslutat sin utgiftsstat för nästkommande år, utan torde särskild framställning i detta afseende få, efter som omständigheterna kunna dertill föranleda, göras af Förvaltnings-Utskottet, sedan utgiftsstaten för år 1875 blifvit af Hushållnings-Sällskapet reglerad och bestämd vid dess allmänna sammankomst den 26 Januari nästkommande år.

Upsala den 8 Oktober 1874.

På Upsala läns Hushållnings-Sällskaps Förvaltnings-Utskotts vägnar:

A. Hamilton.

Fr. G. Afzelius.

Södermanlands län.

Sedan, med anledning af nädigt bref den 29 sistlidne Maj, Konungens Befallningshafvande i Södermanlands län uti skrifvelse den 7 påföljande Augusti anmodat Hushållnings-Sällskapet att till Kongl. Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité ingå med berättelse angående de inom Sällskapets område under innevarande år vidtagna åtgärder för befordrande af husslöjden samt dervid ej mindre uppgifva, om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet eller detta läns Landsting vilja utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpåföljande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd utaf statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda; så får, till fullgörande af berörda föreskrifter, Hushållnings-Sällskapet härmed vördsamt afgifva följande yttrande och förslag i detta ämne.

De åtgärder till husflitens främjande, som under innevarande år här i länet vidtagits, hafva icke varit af någon omfattande betydighet, men hufvudsakligen åsyftat att med till buds stående medel befordra utvecklingen af de för sagde ändamål redan förefintliga anstalter. Sålunda har den af enskild person anordnade och underhållna slöjdskola vid Claestorp i Östra Wingäkers socken, hvilken inrättning hållits i lifaktig och uti viss mon stegrad verksamhet samt

af befolkningen omfattas med ett årligen tillväxande intresse, varit under snart afslutade lärotid tillgodosedd af Hushållnings-Sällskapet med ett understöd af 1,000 Kronor, hvarjemte flera af de här i länet bildade, utaf Hushållnings-Sällskapet med årliga penningeanslag understödda Hushållningsgillena bekostat undervisning i sagda slöjdskola åt elever, hvilka sedermera, efter fullbordad undervisningskurs, blifvit, hvar inom sin hemort, anställda för att derstädes lemna andra handledning i de hemslöjder, hvaruti de i slöjdskolan vunnit färdighet. Vidare hafva dels vid de landtbruksmöten och utställningar, som dessa Hushållningsgillan under sistförflutna sommaren förehaft, belöningar i mon af gillenas begränsade tillgångar utdelats för de dervid förevisade bästa alstren af manlig och qvinlig husflit, dels Rekarne härads Hushållnings-gille låtit på sin bekostnad under en del af året lemna undervisning i hofbeslagningslära och korgflättningskonst, äfvensom, på föranstaltande af Willåttinge Hushållsgille, skolor i förening med folkskolorna blifvit inom några kommuner inrättade och förberedande åtgärder vidtagits för åstadkommande inom sistnämnda gilles område af en slöjdskola i samband med den högre folkskola, som under år 1875 kommer att öppnas i Malmköping. Slutligen hafva de från föregående år med understöd af Hushållnings-Sällskapet och Landstinget bestående ständiga utställningar i Nyköping af hussløjdalster, äfvensom den i Jönsäkers härad likaledes med penningebidrag af Hushållnings-Sällskapet tillkomna linberedningsanstalt, hvarest kostnadsfri undervisning meddelas i linets bearbetande och förädling, hvardera fortfarande med framgång verkat för sitt föresatta mål att utbilda håg och anlag för olika grenar af slöjdskicklighet inom länet.

Af den vanmakt, hvori emellertid handslöjderna inom detta län allmänligen sig befinna, framgår dock uppenbart, att hvad som hittills i ofvan antydda syftning åtgjorts, ingalunda är tillfyllestgörande för att kunna åstadkomma den husliga flitens allmänna utbredning, utan att härtill erfordras ytterligare bemödanden af mera verksam och omfattande beskaffenhet än som uteslutande af den enskilda omtanken kunna förväntas. Beaktande detta och med uppmärksamheten fortfarande riktad på denna frågas framstående vikt hafva hvarken Hushållnings-Sällskapet eller Landstinget tvekat att åtaga sig vidare uppoftningar i detta hänseende. Sålunda har innevarande års Landsting genom beslut den 22 sistlidne September dels anslagit till hussløjdens upphjelpande i allmänhet ett årligt bidrag af 500 Kronor under hvardera af åren 1875, 1876 och 1877 att ställas till Landstingets Förvaltnings-Utskotts förfogande, dels serskildt till vidmakthållande af omförmälda utställning i Nyköping anvisat för förstberörda år ett understöd af 200 Kronor; och härförutom har Hushållnings-Sällskapet innevarande dag, på sätt hosföljande protokollsutdrag utvisar, beviljat 300 Kronor för år 1875, att likaledes ställas till dess Förvaltnings-Utskotts disposition och efter detsammas förordnande användas till hussløjdens främjande inom detta län.

Då emellertid Hushållnings-Sällskapet, med afseende å dess hufvudsakliga uppgift att företrädesvis understödja och befordra utvecklingen af länets moder-näringar, åkerbruket, boskapsskötseln och husdjursförädlingen, saknar förmåga att utan kraftigt understöd kunna med hopp om väsentlig och varaktig framgång befordra husflitens tillväxt inom orten, samt Landstinget, hvars tillgångar för närvarande starkt tagits i anspråk för den allmänna helsovårdens slutliga ordnande och andra allmännyttiga anstalter, ej heller åtminstone under den närmaste framtiden lära kunna lemna erforderligt bistånd, torde Statens mellankomst med penninganslag för detta ändamål vara af behovet påkalladt. Storleken af det belopp, hvarmed, enligt Hushållnings-Sällskapets mening, Staten torde böra komma detsamma och Länsrepresentationen till hjälp uti ifrågavarande hänseende, tilltror Sällskapet sig väl icke nu kunna med någon bestämdhet angifva, enär samma understöd torde böra blifva beroende på beskaffenheten af de åtgärder för husflitens upphjelpande, som af vederbörande blifva bragta till utförande, och beloppen af de kostnader, hvilka dessa åtgärder medföra; men föreställer dock Sällskapet sig, att hvad Staten för ofvan nämnda ändamål må bekosta, icke bör understiga hvad som af Hushållnings-Sällskapet och Landstinget gemensamt i sagda afseende blifvit anvisadt eller årligen 800 Kronor.

Nyköping den 20 Oktober 1874.

På Södermanlands läns Kongl. Hushållnings-Sällskaps vägnar:

G. Lagerbjelke.

Gustaf Nordeman.

Östergötlands län.

I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär till Dess Befallningshafvande af den 29 sistlidne Maj, hvarigenom Östergötlands läns Kongl. Hushållnings-Sällskap förständigats att före Oktober månads utgång till Kongl. Landtbruks-Akadmien Förrvaltnings-Komité inkomma med berättelse angående de under året inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussl jden samt dervid ej mindre uppgifva om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet vill utfästa sig att för  r 1875 och ett eller flere derpå följande  r utgifva

bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda; får Förvaltnings-Utskottet härmed meddela, dels, att sedan på Sällskapets föranstaltande och för en kostnad af 750 Kronor Ornamentsbildhuggaren och Ridd. C. Ahlborn under sistlidet års sommar hållit 24 föredrag inom olika delar af länet angående husslöjdens vigt och betydelse, dervid medförda modeller och verktyg förevisats samt förklaring lemnats öfver handgrepp och arbetsmetoder, har Sällskapet för en kostnad af 721 Kronor 19 öre under sistlidet års höst och innevarande års sommar, och efter af Herr Ahlborn verkställt urval, inköpt flere hundra modeller, verktyg och mönsterritningar, af hvilka en del redan blifvit till låns utlemnade och resten kommer att under detta års höst utlånas till personer, som vid ofvan sagde föredrag dertill låtit sig anmäla; dels, att af det till husslöjdens befrämjande den 28 sistlidne Januari af Sällskapet beviljade belopp, 1,000 Kronor, hittills utlemnats 700 Kronor till fortsättande af de snickeri-skolor, som redan några år med fördel inom länet fortgått under vintermånaderna, samt till undervisning i träskotillverkning och korgflätning; hvarjemte Sällskapet antagligen kommer att för år 1875 bevilja ett lika stort belopp, eller 1,000 Kronor, för att till husslöjdens gagn och nytta användas.

Slutligen får Förvaltnings-Utskottet meddela, att någon framställning om åtnjutande af bidrag af statsmedel för ifrågavarande ändamål icke kommer att af Sällskapet för nästkommande år göras.

Linköping den 15 Oktober 1874.

På Östergötlands Hushållnings-Sällskaps Förvaltnings-Utskotts vägnar:

Joh. Gust. Swartz.

C. Adolf Bläm.

Jönköpings län.

Med öfverlemnande i bestyrkt afskrift af Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär af den 29 Maj innevarande år, angående åtgärder för husslöjdens befrämjande, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jönköpings län i anledning deraf an-

modat länets Hushållnings-Sällskap att före utgången af denna månad till Kongl. Landtbruks-Akademien's Förvaltnings-Komité afgifva berättelse angående de under detta år inom Sällskapet's område vidtagna åtgärder till befordrande af hussløjder samt dervid ej mindre uppgifva om och till hvad belopp Sällskapet vill utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpå följande år, utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda; och får med anledning häraf Hushållnings-Sällskapet härmed vördsammast anföra följande.

Såsom af Hushållnings-Sällskapet's under den 27 Januari 1873 afgifna utlåtande till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet i fråga om hussløjdens närvarande ståndpunkt samt åtgärder till densamma's utveckling inhemtas, hafva de till hussløjdens befrämjande inom detta län före 1872 vidtagna åtgärder icke varit af någon större betydighet. Först med nyssnämnda år hafva kraftigare bemödanden i detta hänseende blifvit gjorda. Men då hvarken det under dessa senare år inom Sällskapet ådagalagda intresse för hussløjden, ej heller beskaffenheten af de för detta ändamål vidtagna åtgärder skulle kunna rätt bedömas, derest Sällskapet inskränkte sig till en redogörelse för hvad i saken under nu löpande år blifvit åtgjort, utbeder sig Sällskapet att få i ett sammanhang lemna upplysning om de åtgärder, som från dess sida under de senare åren till hussløjdens gagn och fromma blifvit vidtagna.

I Hushållnings-Sällskapet's ofvan åberopade utlåtande finnes jemväl omnämndt, att Ornamentsbildhuggaren och Ridd. Ahlborn under 1872 besökte länets alla Hushållsgillen för att på lämpliga ställen hålla föredrag, uppvisa modeller och ritningar, lemna upplysningar och råd samt mottaga uppdrag om anskaffande af det mest behöfliga i rit- och modellväg. Sällskapet vill visserligen icke räkna sig det till någon synnerlig förtjenst att hafva tagit initiativet i denna sak, dock kan det icke undertrycka en viss glädje deröfver, att dess exempel blifvit följdt ej blott af rikets flesta Hushållnings-Sällskap, utan äfven med värma omfattats af brödrariket Norge, ja till och med på andra sidan Bottenhafvet. Det lider också intet tvifvel, att detta medel till en början var det både enklaste och verksamaste för att väcka uppmärksamheten på den inom flera orter af riket sedan gammalt bestående hussløjden och gifva åt densamma en med tidens framsteg och anspråk öfverensstämmande riktning.

Såsom jemväl i väsendtlig mån bidragande till en tidsenlig utveckling af hussløjden torde böra räknas en för sløjden riklig tillgång på modeller till allehanda hussløjdsalster. Af denna anledning har ock Sällskapet, som från och med 1872 årligen till hussløjdens befrämjande inom sitt verksamhetsområde anslagit 1,000 Kronor, för ett ganska betydligt belopp inköpt modeller, ritningar och verktyg att tillhandahållas dem, som af desamma vilja begagna sig;

och för närvarande håller på att för dessa modeller i ordning ställas en särskild lokal, hvarest de komma att uppställas så, att de blifva lätt öfverskådliga och hvilken modellkammare på vissa förut tillkännagifna tider kommer att för besökande hållas tillgänglig. Sällskapet, som åt Herr Ahlborn uppdragit att efter hand anskaffa hvad af modeller och ritningar m. m. han kan finna för ortens förhållanden lämpligt, väntar att inom kort få sin modellsamling ytterligare förökad.

Vidare har Sällskapet icke förbisett, att bland de medel, som för hussløjdens framtida utveckling till en inkomstgifvande näringskälla kunde komma att anlitas, intet skulle vara kraftigare än om barnet redan från tidigare år, efter som ålder och krafter det tillstädja, vandes vid något nyttigt arbete. För detta ändamål har Sällskapet i cirkulärskrifvelser till samtliga folkskolestyrelser inom länet hemställt, huruvida icke genom deras försorg tillfälle på ett eller annat sätt kunde beredas dem af folkskolans barn, som dertill visade anlag, att erhålla undervisning i hvarjehanda handaslöjder. Också har inom Korsberga församling af Östra härad vid sidan om folkskolan en slöjdskola kommit till stånd, till hvars upprätthållande Sällskapet utfäst ett bidrag af 150 Kronor för hvarterda af dess trenne första verksamhetsår. Och hyser Sällskapet grundad förhoppning derom, att det gifna exemplet skall af flera församlingar inom länet efterföljas.

Det torde här icke böra lemnas oanmärkt, att Sällskapet i betraktande af de stegrade anspråk på undervisning i slöjd och tekniska ämnen öfver hufvud, som alltmer göra sig gällande, ansett inrättandet här i staden af en slöjdskola af något större dimensioner vara af behofvet påkalladt och för detta ändamål utfäst sig att bidraga med ett årligt belopp af 800 Kr., derest staden och länets landsting jemväl ville lemna af dem härtill äskade bidrag. Denna fråga har dock ännu ej hunnit bringas till slutligt afgörande.

Till producenters beqvämlighet har Sällskapet vidare förklarat sig villigt att till försäljning emottaga sådana inom länet tillverkade slöjdalster, hvilka blifvit gjorda i enlighet med utlemnade modeller och till dem åsatt pris, samt desamma till $\frac{2}{3}$ af salupriset förskottsvis liqvidera.

Slutligen får Hushållnings-Sällskapet tillkännagifva, att vid nyss hållet sammantråde Sällskapet utfäst sig att till hussløjdens befrämjande för hvarterda af de *tre* nästföljande åren bidraga med 1.000 Kronor; hvarjemte Sällskapet vördsammast anhåller om Förvaltnings-Komiténs benägna förord till erhållande af så stort belopp af statsmedel, som, efter öfvervägande jemväl af enahanda önskingar och behof inom andra län, må finnas böra länet, med hänsyn till dess redan för hussløjdens befrämjande ådagalagda omvårdnad och uppoffringar,

skäligen tillgodokomma, för underlättande af Sällskapets bemödanden i denna riktning.

Jönköping den 31 Oktober 1874.

På Jönköpings läns Hushållnings-Sällskaps vägnar:

Carl Ribbing.

Gust. Almqvist.

Kronobergs län.

Enligt genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kronobergs län detta läns Hushållnings-Sällskap meddelad föreskrift åligger det Hushållnings-Sällskapet att till Kongl. Landtbruks-Akademiens Förvaltningskomité inkomma med berättelse angående de under innevarande år inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjder, samt dervid ej mindre uppgifva om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet eller länets Landsting vill utfästa sig att för år 1875 och ett eller flera derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

Hvad först angår de af Hushållnings-Sällskapet innevarande år för hussløjdens befordran vidtagna åtgärder, så hafva desamma ej kunnat vara af större omfattning eller betydighet, enär medel till sådanas bekostande icke stått Sällskapet till buds. På sätt Sällskapet redan tillföre haft äran tillkännagifva, har den andel af brännvinsförsäljningsafgifter, hvilken tillfallit Sällskapet, i allmänhet kunnat beräknas endast till omkring 2,000 Rdr årligen. Af detta belopp hafva för innevarande år 1,000 Rdr måst anvisas till betäckande af omkostnaderna för den sällskapet åliggande insamling och granskning af uppgifter till länets jordbruksstatistik. Vidare har Sällskapet under året utbetalt anslag till 2 landtbruksmöten inom länet, till premier för skogsodling, till prisbelöningar för hästar i enlighet med Kongl. kungörelsen den 20 sistlidne Februari, till dagtraktamente åt landtbruksingeniör samt för beredande af undervisning i mjölkhushållning och smörberedning, förutom årligen förekommande förvaltnings-, trycknings- och annonskostnader m. m.

Enär genom ofvanomförmälda utgifter Hushållnings-Sällskapets disponibla tillgångar varit i det närmaste uttömda, hafva åtgärderna för hussløjdens befordrande måst inskränkas till utdelande, vid Landtbruksmötena, af belöningar för de bästa uppvisade alster af husflit samt till bekostande för vissa slöjddikare från länet af fri resa till och från de utställningar, som innevarande år egt rum i Upsala och Mariestad. Först den 20 sistlidne Augusti ankom under rättelse, att Kongl. Maj:t i nåder beviljat Hushållnings-Sällskapet i detta län ett anslag af 1,000 Rdr, att användas för anordnande af undervisning i slöjd, äfvensom för anskaffande af tidsenliga modeller för hussløjdsalster, och då Sällskapet blifvit anbefaldt att före den 1 Mars 1875 till Kongl. Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité afgifva särskild redogörelse för det sätt, hvarpå detta anslag blifvit använt, torde för närvarande vara tillräckligt nämna, att Sällskapets Förvaltnings-Utskott, enligt af Sällskapet vid extra sammanträde den 19 nästlidne September lemnadt bemyndigande, redan requirerat verktyg och modeller för tillverkning af hussløjdsartiklar till ett sammanräknadt värde af omkring 500 Rdr, hvilka modeller och verktyg äro afsedda att till slöjddikare i länet utlånas.

Vid förenämnda sammanträde den 19 sistlidne September beviljade Hushållnings-Sällskapet ett anslag af 300 Rdr, att under hvart och ett af åren 1875—1879 af Sällskapets Förvaltnings-Utskott i och för hussløjdens inom länet befrämjande användas, och har länets Landsting sedermera, jemväl för hvart och ett af näst härefter följande 5 år, anvisat ett lika stort belopp, att för enahanda ändamål disponeras af ofvannämnda Utskott i samråd med en af Landstinget utsedd komité, åt hvilken tillika uppdragits att uppgöra och till nästa års Landsting inkomma med förslag till en slöjdskolas inrättande inom länet, äfvensom med uppgift å kostnaden derför.

I följd af dessa beslut, hvarigenom såväl Hushållnings-Sällskapet som länsrepresentationen ådagalagt sin goda vilja att verka för hussløjdens förkofran, blifva 600 Rdr årligen under 5 år för ifrågavarande ändamål disponibla; men detta belopp, som, åtminstone hvad Hushållnings-Sällskapets bidrag beträffar, icke lär kunna förhöjas, helst bränvinskonsuntionen, fastän uppdrifven till en utomordentlig höjd inom länets enda stad, likväl, i anseende till vissa der vidtagna anordningar vid rusdryckernas försäljning, ej tyckes komma att föranleda tillökning i Hushållnings-Sällskapets inkomster, måste i allt fall anses helt och hållet otillräckligt, så framt någon verkligt och mera allmänt gagnande undervisning i slöjd skall kunna tillvägabringas. Af sådan orsak får Hushållnings-Sällskapet, under åberopande af ofvan omförmälda sakförhållanden, vördsam samt hemställa, att det anslag af statsmedel, som för hussløjdens befrämjande

inom detta län ytterligare kan komma att beviljas, måtte bestämmas till så högt belopp som möjligt, och allraminst 1,000 Rdr för hvarje år.

Wexiö den 20 Oktober 1874.

Enligt uppdrag af Kronobergs läns Hushållnings-Sällskap
och å dess vägnar:

Ernst Wrede.

Th. von Schantz.

Calmar län.

Till fullgörande af föreskriften i Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär den 29 nästlidne Maj får Calmar läns norra Hushållnings-Sällskap härjemte äran öfverlemna en af Hushållnings-Sällskapet infordrad berättelse från Bestyrelsen för slöjdundervisningen angående de under innevarande år vidtagna åtgärder för befordrande af husslöjder samt upplysa, att ett af Hushållnings-Sällskapet och Landstinget år 1872 beviljadt anslag af 1,850 kronor för slöjdundervisning jemväl kommer att under instundande år utgå; hvarjemte Hushållnings-Sällskapet — med afseende å såväl det stora förtroende, med hvilket de här redan inrättade slöjdskolorna blifvit äfven af allmogen omfattade och det intresse för saken, hvilket i orten flerstädes gjort sig gällande som ock derå, att Hushållnings-Sällskapets tillgångar i väsendtlig mån tagas i anspråk genom ett anslag af 2,000 kronor till landtbruksskolan på Windö, samt lägga hinder i vägen för Hushållnings-Sällskapet att kraftigare än som skett understödja denna maktpåliggande sak — vågar anhålla, att detta Hushållnings-Sällskap måtte, i likhet med hvad fallet varit för flera andra, komma i åtnjutande af penningebidrag från Statens sida uti förevarande afseende, så mycket heldre som det i det nådiga cirkuläret omnämnda beloppet af bränvinsförsäljningsafgifter, som kommer länets norra såväl Hushållnings-Sällskap som Landsting till del, är ganska ringa samt det för säkert kan antagas att, om direkt statsunderstöd erhålles, skola både Hushållnings-Sällskap och Landsting finnas villiga att i mån af behof öka sina anslag till befrämjande af denna angelägenhet.

Westervik den 16 Oktober 1874.

På Hushållnings-Sällskapets vägnar:

Gustaf de Maré.

S. W. Ahlmark.

Till Calmar läns norra Hushållnings-Sällskap.

Med återställande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i länet den 21 sistlidne Juli till Hushållnings-Sällskapet afgifna skrifvelse, grundad på Kongl. Maj:ts bifogade nådiga bref den 29 förutgångne Maj, får Bestyrelsen för slöjd-undervisning i distriktet härmed, beträffande de uppgifter, som i slutet af samma nådiga bref blifvit Hushållnings-Sällskapet affordrade, äran meddela: att, under innevarande år och till följd af Landstingets och Hushållnings-Sällskapets beslut år 1872, att ställa ett sammanräknadt årligt belopp af 1,850 Kronor till Bestyrelsens disposition under 5 år för befordran af slöjdskicklighet hafva, uti de inom serskilda härad i 4 socknar — nemligen Tuna, Hjorted, Ed och Törnsfalla — redan sistlidet år, i förening med folkskolorne, inrättade slöjdskolor i egen lokal, till hvilkas anläggning och upprätthållande kommunerna också lemnat bidrag, undervisningen i stadgad ordning fortgått, och vid hållne inspektioner befunnits väl ordnad och omfattad med stegradt förtroende från allmogens sida. Bestyrelsen har dels i Drammen i Norge, och dels i Upsala vid de utställningar af slöjdalster, som å dessa ställen varit anordnade och besökte af ombud från Bestyrelsen, låtit inköpa åtskilliga modeller och redskap, som till slöjdskolorna kostnadsfritt för dem blifvit utdelade; hvarjemte Bestyrelsen beslutit gå i författning derom att, så snart sådant kan ske, undervisning i skolorna jemväl må meddelas af sådane ambulatoriske lärare, som genom Kongl. Landtbruksakademiens försorg kunna erhållas. I Wimmerby stad kommer likaledes, enligt stadsfullmäktiges beslut, och sedan Bestyrelsen bifallit gjord ansökan om understöd på enahanda villkor, som i allmänhet blifvit bestämde, att, i förening med folkskolan, anordnas undervisning i slöjd.

Bestyrelsen vågar anhålla, att Hushållningssällskapet, efter den anvisning som derom i Kongl. Maj:ts ofvanberörda nådiga bref blifvit gjord, måtte göra framställning om erhållande af sådant understöd af statsmedel, som sedermera kan komma Bestyrelsen tillgodo för att ytterligare befordra slöjdskicklighet i orten och bidraga till slöjdskolornas upprätthållande och utvidgning.

Enligt Hushållnings-Sällskapets beslut den 2 December 1872 tillhör det Bestyrelsen att före den 1 September hvarje år till sällskapet inkomma med berättelse och redovisning rörande penningebidragens användande; och torde denna berättelse få sammanfalla med hvad Bestyrelsen nu haft äran meddela, hvarjemte härhos öfverlemnas utdrag ur räkenskaperna, utvisande huru medlen blifvit använda.

Westervik den 1 September 1874.

Carl Rydström.

Gustaf Mæchel.

W. K. Hammarskjöld.

J. Östberg.

J. G. Hjertström.

Calmar läns södra Hushållnings-Sällskap.

Till följd af åläggande från Kongl. Maj:t genom Dess Befallningshafvande i Calmar län att före utgången af Oktober månad till Kongl. Landtbruksakademien förvaltningskomité inkomma med berättelse angående de under innevarande år inom sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjder, samt dervid uppgifva om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet vill utfästa sig att för 1875 utgifva bidrag till detta ändamål och tillika göra den framställning om statsunderstöd, hvartill omständigheterna kunna föranleda, så får Calmar läns södra Hushållnings-Sällskaps förvaltningsutskott härmedelst, efter meddelande af de infordrade upplysningarne, göra nedanstående framställning.

Under innevarande år har Sällskapet efter fastställd stat för industriens och hussløjdens befrämjande att utbetala: för slöjd- och industri-expositionen i Calmar, hyra af lokal 1,000 kronor, och arvode till agenten 300 kronor, eller tillsammans 1,300 kronor, till inköp af modeller och verktyg 200 kronor, till bestridande af kostnaderna för slöjd- och industriexpositionen i Oscarshamn 600 kronor, till premier vid jul-utställning af slöjdalster 200 kronor samt resekostnad för en benarbetare till bevisande af industriutställningen i Upsala sistlidne Februari månad 60 kronor eller inalles 2,360 kronor.

Vid Sällskapets ordinarie sammanträde år 1873 fattades beslut derom, att med 1,500 kronor för år 1874 bidraga till understöd åt de kommuner inom sällskapets område, hvilka sörja för meddelande af undervisning i handslöjd åt folkskolebarn, så vida länets södra Landsting ville med en lika summa till ändamålet bidraga. Förstnämnda års Landsting afslög dock motionen härom. Emellertid väcktes motion ånyo i samma syfte hos årets nyligen afslutade Landsting, hvilket deremot den 1 dennes beslöt att för 1875 för sin del anslå 1,500 kronor såsom bidrag till kostnaderna för en dylik undervisning i handslöjd, under förutsättning att Hushållnings-Sällskapet lemnar en lika stor summa till ändamålet, samt i hopp om understöd från statens sida. Till följd af detta beslut utsåg Landstinget en komité af sex personer att i samråd med Hushållnings-Sällskapets förvaltningsutskott närmare bestämma rörande anordnandet af den beslutade undervisningen i slöjd, och är sammanträde för detta ändamål bestämdt att hållas den 24 nästkommande November.

Vid det förhållande att den af Hushållnings-Sällskapet för år 1874 anslagna summan, 1,500 kronor, icke kunnat under nämnde år utgå, kommer förvaltningsutskottet att i stället låta uppföra anslaget på förslagsstaten för år 1875; och torde det med visshet kunna antagas, att sällskapet, då Landstinget nu biträdt dess förut fattade beslut, med vidhållande af detta vid instundande ordinarie vinter-sammanträde beslutar summans utgående under nästkommande år.

Enär vårt Hushållnings-Sällskaps område räknar icke mindre än 73 kommuner, lär det icke undgå Förvaltnings-komiténs uppmärksamhet att sammanlagda summan 3,000 kronor är för ändamålet väl knapp, synnerligast om, som man kan förmoda, ett större antal af dessa kommuner skulle vilja begagna sig deraf. Hvarken Landstingets eller Hushållnings-Sällskapets tillgångar, anlitade för många andra viktiga ändamål, medgifva dock offrande af större summor härför, och hafva anslagen hufvudsakligen beviljats i det hopp, att Kongl. Maj:t af de till husslöjdens befrämjande utaf Riksdagen anslagna medel i nåder skulle tackas för ändamålet lemna södra Calmar län en summa, motsvarande hvad Landsting och Hushållnings-Sällskap hvar för sig sammanskjutit, eller 1,500 kronor, hvarigenom undervisningen kunde ordnas på ett sätt, att visshet förefanns till vinnande af ändamålet: dess spridande i så vidsträckta kretsar som möjligt.

Med anledning af hvad utskottet sålunda anført och då framgången af de åtgärder, som för husflitens upphjelpande inom Calmar läns södra del vidtagas, väsendtligen beror derpå, att tillräckliga medel kunna för ändamålet disponeras, får utskottet vördsamt anhålla att Kongl. Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-komité ville hos Kongl. Maj:t förorda Calmar läns södra Hushållnings-Sällskap till erhållande af så stor andel, som kan lemnas, utaf anslaget till husflitens befrämjande, och helst ofvannämnda summa, 1,500 kronor.

Calmar den 12 Oktober 1874.

Carl Axel Mannerskantz.

Carl Gethe.

Gotlands län.

Angående de åtgärder, som under innevarande år inom *Gotlands* län vidtagits för befordrande af husslöjden, och de anslag, som dertill för följande år äro afsedda, får länets Hushållnings-Sällskap härmed afgifva den berättelse, som åligger detsamma enligt Kongl. brefvet den 29 Maj detta år.

På Hushållnings-Sällskapets bekostnad har Ornamentsbildhuggaren och Riddaren C. Ahlborn under sommaren inom särskilda trakter af länet hållit föredrag rörande husslöjden, under förevisande af prof på enklare, lätt utförlig

slöjd, hufvudsakligast träsnideri, samt framställande af åtskilliga tekniska medel och arbetssätt, med föreläggande af ritningar och lämpliga verktyg.

Under dessa resor har, enligt förutgången tillkännagifvande, allmänheten haft tillfälle att hos hr Ahlborn anmäla sig till erhållande af lån af sådana modeller, som förevisades, och för att motsvara de anmälningar, som dervid blifvit gjorda, har Hushållnings-sällskapet anmodat hr Ahlborn att för dess räkning inköpa dylika modeller för 500 kronor.

Hushållnings-Sällskapet har också till vestra Sveriges andra landtbruks- och industrimöte i Mariestad sändt fabrikören hr J. W. Klintberg, med uppdrag att der iakttaga hvad industriafdelningen föredro mest lärorikt för länet, och hr Klintberg har hemfört, efter eget urval, åtskilliga modeller för husslöjd, hvilka sällskapet inlöst.

Vid länets detta år hållna landtbruksmöte har, likasom vid föregående sådana, Hushållnings-Sällskapet medelst belöningar sökt uppmuntra till framsteg i allehanda husslöjder.

En äldre skola, af fruntimmerssamfundet i Wisby inrättad för fattiga flickors undervisning i slöjd, och som sysselsätter två lärarinnor och visar bemödanden att utveckla sin verksamhet, har för sådant ändamål blifvit af Hushållnings-Sällskapet understödd med 150 kronor.

Länets Landsting har ställt till Hushållnings-Sällskapets förfogande 500 kronor, såsom anslag till husslöjd för år 1875, och, saknande för det närvarande ledning för bedömandet af frågan om och i hvad mån dylikt bidrag under ett eller flera påföljande år borde af Landstinget anvisas, anmodat Sällskapet att till nästa års Landsting inkomma med upplysning om hvilka åtgärder Sällskapet funnit för den ifrågavarande angelägenhetens behöriga tillgodo-seende erforderliga och om det behof af understöd från Landstingets sida, som för Hushållnings-Sällskapet i och för denna sak möjligen kan förefinnas.

Hushållnings-Sällskapet har af egna medel likaledes för ändamålet anvisat 500 kronor för år 1875 och beslutat, att, efter sig yppande behof, framdeles bestämma det belopp som bör för de följande åren till hussløjdens befrämjande användas.

Som de medel, Landstinget och Hushållnings-Sällskapet gemensamt kunna åstadkomma, äro alltför otillräckliga för att bilda en nog kraftig häfstång till denna angelägenhets befordrande, samt inrättande af en omfattande skola för hvarjehanda slöjd är ifrågasatt, för hvilket ändamål en komité blifvit nedsatt till utarbetande af förslag till organisation af en sådan skola, får Hushållnings-Sällskapet, enär en slöjdskolas åstadkommande hufvudsakligen beror derpå, att medel för densammas inrättande och underhåll samt för undervisares aflönande må kunna anskaffas, härmed anhålla, att I viljen bereda att äfven för näst-

kommande år ett underhåll af statsmedel för befordrande af husslöjden måtte komma Gotlands län till del.

Wisby den 24 Oktober 1874.

På Gotlands läns Hushållnings-Sällskaps vägnar:

Rud. Horn.

Harald Gustafsson.

Blekinge län.

På grund af Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär till Konungens Befallningshafvande i länen den 29 sistlidne Maj i fråga om husslöjden i riket, får Hushållnings-Sällskapet i Blekinge härmed afgifva berättelse om de åtgärder, hvilka Sällskapet under innevarande år vidtagit till slöjdkunnighetens befordrande.

I enlighet med förut fattadt beslut, har på Karlskrona stads område blifvit arrenderad en jordrymd af omkring fem tunuland, afsedd för plantering af bättre slag korgpil, i ändamål att framdeles kunna vid fortgående undervisning uti korgarbete tillhandahålla lämpligt material. Årliga arrendesumman för denna plantering är 40 kronor, hvartill kommer kostnaden för dikning, plantering, tillsyn, hägnaders underhåll m. m. beräknad till minst 160 kronor årligen för de närmaste åren.

I likhet med flera föregående år har en af Sällskapet antagen kringresande undervisare uti halmflätning och enklare korgarbete varit uti verksamhet och företrädesvis utöfvat denna vid folkskolor och fattigvårdsinrättningar. Innevarande år har sådan undervisning fritt lemnats på sju särskilda ställen med en kostnad för Sällskapet af 250 kronor.

Till skolläraren Reinh. Tegnér, anställd vid Augerums sockens med folkskola förenade slöjdskola, har lemnats ett understöd af 200 kronor, hvarmedelst honom beredts tillfälle att genom besök vid utställningen i Mariestad samt vid en del slöjdskolor på andra orter vidare utveckla sina framstående anlag såsom undervisare i åtskilliga slöjdgrenar.

Vidare har Sällskapet vid tvenne under året anordnade utställningar utbetalt premier och uppmuntringar för handaslöjder till ett belopp af 500 kronor.

Slutligen har Sällskapet vid sammanträde den 20 sistlidne Augusti beviljat och ställt till dess förvaltningsutskotts förfogande till slöjdundervisningens befrämjande ett årligt anslag för åren 1875, 1876 och 1877 af två tusen kronor; hvaremot länets Landsting icke för instundande år för sådant ändamål beviljat medel.

Carlskrona den 21 Oktober 1874.

På Hushållnings-Sällskapets vägnar:

F. Ad:son Palander.

B. A. Söderström.

Christianstads län.

Med öfverlemnande af bestyrkt afskrift af Kongl. Maj:ts den 29 sistlidne Maj till Sine Befallningshafvande aflättna nådiga cirkulär angående hussløjden, jemte 20 exemplar af Hushållnings-Sällskapenas i riket, samt Konungens Befallningshafvandes i länen afgifna yttranden i fråga om hussløjdens närvarande ståndpunkt, äfvensom åtgärder till densammas utveckling, har Landshöfdinge-Embetet anmodat länets Hushållnings-Sällskap dels att på angifvet sätt distribuera ofvanberörda 20 exemplar, dels ock att före innevarande månads utgång till Förvaltnings-Komitén inberätta om de åtgärder till hussløjdens befordrande, hvilka under året blifvit vidtagne, äfvensom ej mindre uppgifva om och till hvad belopp Sällskapet eller länets Landsting vilja utfästa sig att för år 1875 och ett eller flera derpåföljande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

Beträffande först de under innevarande år vidtagna åtgärder till hussløjdens befrämjande, så hafva dessa varit inskränkta till 2:ne utställningar af hussløjdens alster och dermed förenade prisbelöningar. Af Kongl. Hushållnings-Sällskapets sistlidne år i Maj månad afgifna, genom Kongl. Civil-Departementets försorg tryckta och utdelade yttrande i hussløjdsfrågan, torde Förvaltnings-komitén hafva sig bekant sällskapets uppfattning af denna angelägenhet och huru den inom detta län med små tillgångar lämpligast kan befordras.

Enligt Sällskapets af länsstyrelsen gillade förslag vore 3,000 kronor att utgå med $\frac{1}{3}$ af statsmedel och $\frac{1}{3}$ hvardera af Landsting och Hushållnings-Sällskap, det minsta belopp som för ändamålets vinnande borde kunna disponeras. Stat och Hushållnings-Sällskap hafva redan lemnat hvardera sitt bidrag, men Landstinget deremot afslagit Länsstyrelsens i detta hänseende gjorda hemställan.

Hushållnings-Sällskapet, som haft för afsigt att med nästa års början söka åstadkomma undervisning uti de olika grenar af husslöjden, som på olika orter utgöra föremålet för befolkningens sysselsättning, är således i saknad af $\frac{1}{3}$ uti den beräknade kostnaden.

Af hvad sålunda blifvit anfördt torde Förvaltnings-komitén finna, att någon mera omfattande åtgärd till husslöjdens befrämjande ännu icke kunnat vidtagas; och får Sällskapet med anmälan derom, att Sällskapets beviljade bidrag till en början endast gäller för ett år, hos Förvaltnings-komitén härmed göra framställning om ytterligare understöd af statsmedel till minst lika belopp med det redan erhållna; varande ett sådant belopp af nöden om något skall kunna åtgöras för ifrågavarande ändamål.

Christianstad den 24 Oktober 1874.

Å Kongl. Hushållnings-Sällskapets vägnar:

Trolle Wachtmeister.

Se. Henschen.

Malmöhus län.

Malmöhus läns Kongl. Hushållnings-Sällskap, som af Kongl. Maj:t genom Dess Befallningshafvande i länet blifvit förståndigadt att till Förvaltnings-komitén före Oktober månads utgång inkomma med berättelse öfver de åtgärder som under innevarande år till befrämjande af husslöjden blifvit af Sällskapet inom dess område vidtagna, samt dervid ej mindre uppgifva om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet eller vederbörande Landsting vill utfästa sig att, för år 1875 och ett eller flera derpå följande år, utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af stats-

medel, hvartill omständigheterna kunna föranleda, — får härmed till fullgörande af ofvannämnde nådiga befallning äran afgifva följande redogörelse:

Det torde ingalunda vara svårt att inse, det inom ett län, hvarest åkerbruket intager ett så framstående rum som i detta, och hvarest klimatet tillåter att jordbruksarbetena längre tid under året än annorstädes inom fäderneslandet bedrifvas, husslöjden icke blifver af den vikt och betydelse för befolkningen, som i de orter, hvarest en längre vinter tvingar den sistnämnda att under sagde tid söka sig en annan lönande sysselsättning än den, som åkerbruket lemna. Men om, på grund häraf, husslöjd i större skala, afsedd att genom försäljning af de alster som hon frambringar, lemna en ej obetydlig inkomst, *icke* inom länet i allmänhet bedrifves, så ligger dock den husslöjd, som afser att fylla de egna behofven af gång- och sängkläder, linne m. m. härstädes ingalunda i lägervall. Tvärtom kan man, utan att utsätta sig för misstag, påstå att slöjdskickligheten i nämnda riktning är ganska stor, och att både prydliga och ändamålsenliga arbeten, i de flesta fall i för orten egendomliga mönster, allmänt åstadkommas, ehuru de i regel icke till salu utbjudas.

Denna husslöjd, med sina nationela mönster och egendomligt utbildad smak, egnar sig icke till att på annat sätt befrämja än genom lämplig uppmuntran medelst *prisbelöning* af dess mest framstående produkter, och har sällskapet för de fyra till fem kontrakts-landtbruksmötena, som årligen hållas inom dess område, och till hvilka Sällskapet lemna 500 kronor i anslag till hvarje, föreskrifvit att prisbelöning af husslöjdens alster vid dem skall ega rum, och äro dessa vid mötena derföre alltid behörigen uppmärksammade och vanligen på ett förtjenstfullt sätt representerade.

För undervisning i *hofbeslag* och i *tillverkning* af ändamålsenliga *söm* och *hästskor*, dock städse afsedda för förbrukningen inom de respektiva orterna, har Sällskapet under elfva års tid årligen anvisat 1,500 kronor, och hafva 10 lärjungar om året häri undervisats. Samma belopp har under flera år anslagits till 8 qvinliga elevers undervisning i *mejeri-skötseln*, som, om hon strängt taget måhända icke bör räknas till husslöjden, dock bereder en lönande sysselsättning åt den svagare delen af befolkningen i alla de hem, hvarest mera mjölk kan erhållas, än hvad som åtgår till den dagliga förbrukningen i oförädlad form, och som onekligen är af största vikt för den inre hushållningen.

Under förra året anslag sällskapet 600 kronor till *flickskolas* ordnande inom länet och på landet, vid hvilken skola fullvuxna döttrar af allmogen bland annat erhöi undervisning i väfnadskonst och annan för dem nyttig handslöjd.

Hvad länets *Landsting* vidkommer, så har detta, vid dess nyligen hållna sammankomst, anvisat 1,000 kronor att användas såsom bidrag till för flickor afsedda och i förening med allmänna skolor inrättade slöjdskolor, med 50 kronor för hvarje sådan skola, som af Folkskoleinspektör vitsordas såsom väl ordnad.

Någon framställning om erhållande af understöd af statsmedel i och för nu anförda åtgärder kommer icke för närvarande att af Hushållnings-Sällskapet eller Landstinget göras.

Lund den 20 Oktober 1874.

På Malmöhus Läns Kongl. Hushållnings-Sällskaps vägnar:

Corfitz Beck-Friis.

Hjalmar Nathorst.

Hallands län.

Med anledning af förständigandet uti Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär af den 29 sistlidne Maj, att till Förvaltnings-komitén afgifva berättelse angående de under innevarande år inom Hushållnings-Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af husslöjden samt dervid ej mindre uppgifva om och till hvad belopp Sällskapet vill utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda, får Hallands läns Hushållnings-Sällskaps förvaltningsutskott härmed äran meddela: att Hushållnings-Sällskapet vid dess årssammankomst den 1 nästlidne Juli, på grund af derom ingifven motion, för husslöjdens befrämjande inom länet beslutat, att för de fyra nästpåföljande åren bevilja ett anslag af sjuhundra-femtio kronor årligen, att användas för åvägabringande af undervisning i qvinliga handaslöjder åt eleverna vid det för länet inrättade seminarium för bildande af småskolelärarinnor, med villkor dock att länets landsting ville för samma ändamål anslå ett lika stort belopp och under lika lång tid.

Landstinget, till hvilket framställning derom gjorts, har dock beslutat att att denna fråga skall till vidare behandling företagas å nästa års Landsting samt styrelsen för småskoleseminarium skulle anmodas att derförinnan inkomma med detaljeradt förslag till samma undervisnings ordnande och kostnaden för densamma, hvadan ofvannämnde Hushållnings-Sällskapets anslag icke för nästa år kan komma att för ändamålet användas.

Då nu genom Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse, för innevarande år af statsmedel beviljats 1,000 kronor till befrämjande af hussløjden inom länet och detta statsanslag, enligt förvaltningsutskottets öfvertygelse, icke på ändamålsenligare sätt kan användas än till åvägabringande redan under nästkommande sommar af undervisning i handaslöjd vid länets småskoleseminarium, hvarigenom de derifrån utgående lärarinnorna kunde blifva skickliga att sedan inom kommunerna äfven åtaga sig undervisning i slöjd, har förvaltningsutskottet vid sammanträde den 10 Oktober beslutat, att, efter inhämtande af Styrelsens för nämnde seminarium yttrande, till densamma öfverlemna anslaget mot redovisningsskyldighet.

Beträffande ytterligare understöd af statsmedel för hussløjdens inom länet befrämjande, anser förvaltningsutskottet sig för tillfället *icke kunna* göra någon framställning, förrän dels sig visat huru den nu beslutade slöjdundervisningen slutligen blifver ordnad, dels Hushållnings-Sällskapet möjligen kommer att i ämnet fatta vidare beslut.

Halmstad den 9 November 1874.

Å Förvaltningsutskottets vägnar:

P. v. Möller.

Gust. Åhlström.

Göteborgs och Bohus län.

Med öfverlemnande utaf afskrift af Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär af den 29 sistlidne Maj till Dess samtliga Befallningshafvande, har Konungens Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län anmodat Hushållnings-Sällskapet att till Eder inkomma med berättelse angående de under innevarande år af Sällskapet vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjden samt dervid ej mindre uppgifva om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet vill utfästa sig att för nästa och ett eller flera derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd utaf statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda; och får Hushållnings-Sällskapet på grund häraf vördsamt anföra följande:

Redan förut har i den berättelse öfver Hushållnings-Sällskapets verksamhet år 1873, som till Kongl. Landtbruks-Akademien afgifvits, meddelats, att Sällskapet vid dess allmänna årssammankomst den 9 Juli nämnda år antagit ett af Landstingets Komiterade för folkundervisningen, på anmodan af Hushållnings-Sällskapet, utarbetadt förslag om ett allmännare införande bland undervisningsämnena i folkskolan af ritkonst, äfvensom bibringande åt ungdomen af de första grunderna för handarbeten. I öfverensstämmelse med bestämmelserna i detta af Hushållnings-Sällskapet antagna förslag, intaget i det härmed bifogade häftet III af Sällskapets kvartalsskrift för förlidet år sid. 194, hafva under innevarande år följande åtgärder vidtagits för meranämnda ändamål.

Under hela Augusti månad har i Göteborg, likasom förlidet år i Uddevalla, varit anordnad en ritkurs, i hvilken 22 folkskollärare deltog. Arvode till ritläraren, stipendier till skollärarne samt materiel för undervisningen m. m. bekostades af Hushållnings-Sällskapet och belöpte sig till 1,721 Kr. 50 öre.

Ritundervisning lemnas i 17 folkskolor på landet. Då hvarken premierna åt skollärarne *till uppmuntran för visadt nit och skicklighet i ritundervisning*, eller premierna till skolbarnen *för visad flit och framsteg i ritning* utdelas förrän i slutet på året, kan icke dessförinnan uppgifvas de belopp, som till dessa premier komma att utgå; men ett anslag af 750 Kr. är beviljad för detta ändamål.

I förening med folkskolor på landet äro 60 syskolor inrättade, och till premier åt lärarinnorna vid sistnämnda skolor har anslagits Ett Tusen Kronor, hvilket belopp, antagligen, kommer att helt och hållet utgå.

Ännu har ej vid någon folkskola anordnats den undervisning i handverk åt gossar, som innehålles i förenämnda plan för hussløjdens befrämjande; men allt hopp är, att inom kort sådan undervisning vid åtskilliga skolor skall komma att lemnas. Till bidrag för inrättande af sådana sløjds skolor har anslagits 2,000 Kronor och till premier för gossars undervisning i handslöjd 250 Kronor.

Till planen för hussløjdens befrämjande hör äfven användandet af ambulatoriska undervisare. Så har undervisning i korgflätning lemnats i Göteborg af Petter Jonsson, från Kronobergs län, under Januari, Februari och Mars månader; en ny kurs i detta yrke öppnades den 1 dennes på gästgifvaregården Smedseröd, i Inlands fögderi, och är ämnad att fortfara till årets slut. En kurs för undervisning i halmflätning, af Mamsell Sofie Löfgrén från Stockholm, började i Uddevalla den 15 September för att fortfara till medlet af November. I spetsknyppling har af Mamsell Sofi Hjelström undervisats dels i Uddevalla, dels i Göteborg under 5 månader. Sammanlagda utgifterna för dessa kurser uppgå i denna stund till 1,534 Kr. 88 öre.

För väfnadsindustriens upphjelpande inom länet äro under året anslag beviljade dels till väfskolan i Borås för vinnande af rättighet att der allt fortfarande få hafva fyra elever från länet, dels till stipendier åt elever vid väfskolan och till inköp af väfnadsmaterialier åt dem, samt dels till inköp af väfstolar åt från väfskolan utgående elever. För dessa ändamål har Hushållnings-Sällskapet i år utgifvit 3,569 Kr. 86 öre.

Utom dessa direkta åtgärder för husslöjdens befrämjande torde böra omnämnas, att en industri- och husslöjdsutställning i Juli månad varit anordnad i Uddevalla enligt det program, som härmed bifogas, och vid hvilken de föremål voro utställda, som äro upptagna i äfven härmed bifogade katalog. Då räkenskaperna för nämnda utställning ej ännu äro afslutade, kunna kostnaderna för densamma ej närmare uppgifvas, än att de uppgå till omkring 10,000 Kronor. Onämndt torde ej böra lemnas, att i år, likasom under många föregående år, pris för husslöjd utdelats vid Kretsafdelningarnes landtbruksmöten.

Beträffande frågan, om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet ville utfästa sig att för nästa och ett eller flere derpå följande år utgifva bidrag till husslöjdens befrämjande, får Hushållnings-Sällskapet — med hänvisande till förenämnde af Landstingets Komiterade för folkundervisningen utarbetade och af Hushållnings-Sällskapet antagna plan, hvilken afser ordnandet, under en längre följd af år, utaf verksamheten för nämnda ändamål — anmäla, att för nästa år anslag, under flera utgiftstitlar, för undervisning i slöjd beviljats till ett belopp af 13,000 Kronor.

Slutligen, och då Hushållnings-Sällskapets tillgångar äro fullt tillräckliga för bestridande äfven af kostnaderna för de af Sällskapet beslutade, omfattande åtgärderna för husslöjdens befrämjande, anser sig Hushållnings-Sällskapet ej för sig böra ifrågasätta att härtill erhålla något bidrag af statsmedel.

Göteborg den 24 Oktober 1874.

På Göteborgs och Bohus läns Hushållnings-Sällskaps vägnar:

J. G. Ekman.

Oscar Lindhé.

Elfsborgs län.

Sedan Kongl. Maj:t i nådig skrifvelse den 29 sistlidne Maj genom Dess Befallningshafvande förständigat samtliga Hushållnings-Sällskapen att till Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité inkomma med berättelse angående de under innevarande år inom hvarje Sällskaps område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjder samt dervid ej mindre uppgifva, om och till hvad belopp. Hushållnings-Sällskap eller vederbörande Landsting ville utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpå följande år, utgifva bidrag för ifrågasvarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda; så får Styrelsen för Elfsborgs läns Slöjdförening, som utgör den sektion af länets begge Hushållnings-Sällskap, hvilken har till åliggande att verka för de industriella näringarnes och handslöjdernas fortkomst och utbildning inom länet, härmed afgifva den nådigst anbefallda berättelsen.

Slöjdföreningen — som så fattat sin berörde uppgift, att den bör, dels befordra bibringande åt det uppväxande släktet af en undervisning, som möjliggör och underlättar slöjdskicklighet i allmänhet, dels hos de fullvuxne utbilda den färdighet i slöjd, som i vissa orter redan finnes, och som i forna tider tillbakahållits genom de restriktiva författningar, som afsågo att draga all industri till städerna, och numera, sedan frihet i detta afseende medgifvits, undantränges genom den i senare tider öppnade täflan med utlandets i smak och konstfärdighet utbildade industri — har således:

beträffande det uppväxande släktet, ansett att, med afseende å det naturliga samband, som bör råda emellan uppfostran och husflit, hvarje förslag till hussløjdens upphjelpande bör anknyta sig till den allmänna undervisningen och i första hand till folkskolan. I detta afseende hafva bemödanden gjorts, att i folkskolorna införa undervisning i linear- och frihandsteckning, såsom utgörande grunden för all slöjdskicklighet. För bibringande åt folkskolelärarne af här till erforderlig insigt, anordnas ärligen i städerna Wenersborg och Borås samt för Dalsland å Bäckefors bruk, ritkurser, der undervisning meddelas af en särskildt antagen lärare, som derjemte har sig anförtrodd ledningen af slöjdundervisningen i länet. Denna undervisning är också redan införd i en icke obetydlig del af länets folkskolor, och prof deraf äro förevisade vid de af Vestra Sveriges Hushållnings-Sällskap föranstaltade gemensamma Landtbruks- och Industri-möten. Derjemte hafva, med understöd af Landstinget, inom vissa kommuner inrättats

slöjdskolor, dels i förening med folkskolan, dels fristående. Med dessa slöjdskolor, särdeles de, som ställas i förening med folkskolan, afses mindre att utveckla slöjdskicklighet i någon viss slöjd, än att bibringa barnen arbetsamhet och ordningssinne. Skolan har nemligen ansetts endast böra inlära de nödiga handgreppen i begagnandet af verktygen, vänja den unga handen vid dessa. Dess uppgift har ansetts vara af generell natur; den speciela yrkesutbildningen står utanför dess verkningsområde. Kan genom undervisning i ritning barnets smaksinne väckas, dess uppfattningsförmåga skärpas och lär det sig derjemte att handtera de i dagliga lifvet mest förekommande verktygen, implantas hos detsamma, att arbete bör utföras väl, pryddligt och renligt, så har man ansett en god grund lagd för slöjdskicklighetens utbildande. Den mångsidighet, som erfordras hos slöjdidkaren på landet, hvars tid dessutom till en del upptages af jordarbetet, gör, att undervisningen icke kan inskränkas till något visst yrke. För ernäendet af detta ändamål bör likväl undervisningen i folkskolan ställas i harmoni med den i slöjdskolan, d. v. s. riktas på det praktiska, icke inskränkas till lexläsning; hvilket åter förutsätter ett vida högre kunskapsmått, än det, som af folkskolelärarne i allmänhet för det närvarande besittes. Med afseende härå, och för att dels erhålla lärare i slöjdskolorna med på en gång en theoretisk, men åt slöjden egnad, underbyggnad samt praktisk färdighet i yrken, dels åt folkskolelärarne gifva den praktiska riktning, som sätter dem i stånd att åt ungdomen bibringa för det praktiska lifvet erforderliga theoretiska insigter, har, med understöd jemväl af enskild persons frikostighet och tillmötesgående, beslutats inrättande af ett seminarium för slöjdskolelärare vid en å egendomen Nääs i Skallsjö socken redan anordnad slöjdskola. Den för detta slöjd-lärareseminarium uppgjorda plan tillåter sig Slöjdföreningen härvid bifoga, jemte ett af föreståndaren för seminariet afgifvet yttrande, som icke lämpligen nu kan planen fränkiljas.

I städerna åter har Föreningen, jemte de i sammanhang med folkskolan ställda slöjdskolorna, föranstaltat inrättandet af söndags- och aftonskolor för gäsaller och läringar vid handtverken. I dessa skolor meddelas undervisning i linear- och frihandsteckning, modellering, grunderna för maskinlära, fysik och kemi samt bokföring.

Med afseende å den fullvuxna befolkningen åter, har Föreningen ansett erfordras, i första runnet, att, genom beredande af tillfälle för befolkningen att se väl utförda arbeten, som öfverensstämma med konsumenternas anspråk, utbilda smaken och konstsinnet. För detta ändamål anordnas dels i städerna Wenersborg och Borås central modellkammare, dels i de öfriga städerna, äfvensom samtliga härad inom länet, med afseende å i dessa befintlig slöjd, smärre modellsamlingar, hvilka från de förstnämnda och genom Föreningens

försorg erhålla tidsenliga modeller samt de enklare maskiner och redskap, som för ortens tillverkning äro behöfliga.

Till de orter, der' en slöjd bedrifves, som anses i behof af ledning, såsom exempelvis: i en ort bleckslageri, i en annan möbelsnickeri och andra träarbeten, i en tredje träsnideri, i en fjerde korgflätning, sändas personer, hvilka i dessa yrken ega bepröfvad skicklighet. Genom kringresande undervisare är jemväl i åtskilliga orter meddelad handledning i halmflätning samt för qvinnor i spetsknyppling.

För den näring, som inom södra delen af länet är, jemte jordbruket, hufvudnäring, eller väfnadsslöjden, är slutligen i Borås, med understöd af statsmedel, inrättad en väfskola.

För vidmakthållande af dessa anordningar, hvartill medel erhållits dels af Landstinget, dels af länets begge Hushållnings-Sällskap, och dels genom frivillig subskription af enskilda, erfordras ett belopp af minst Tjugotusen Kronor årligen; och som Landstinget för en tid af 3 år till ändamålet anslagit Sextusen Kronor årligen, så skulle, om hvardera Hushållnings-Sällskapet bidroge med Två-tusen Kronor, och ett statsanslag af Tiotusen Kronor erhöles, detta behof kunna fyllas. Ehuru nemligen Norra Hushållnings-Sällskapets Förvaltnings-Utskott, vid det förhållande, att Sällskapet icke nu sammanträdt, endast kunnat uppgifva såsom ständigt anslag till befordrande af slöjdskicklighet de 1,000 Kronor, som Sällskapet vid sammanträdet sistlidne Januari anvisade jemte ett anslag af 1,500 Kronor för detta år, lider det icke tvifvel, att detta ständiga anslag höjes till 2,000 Kronor.

Wenersborg den 31 Oktober 1874.

Å Slöjdföreningens vägnar:

Eric Sparre.

Varande vid detta utlåtande fogadt följande skriftliga yttrande och förslag:

*Något om slöjd och slöjdundervisning samt Plan till Seminarium
för utbildande af slöjdlärare.*

Man har lemnat många olika svar på det spørjsmålet, hvilket som är människans ändamål, och svarens olikhet betingas ju äfven hufvudsakligast från de skiljaktiga synpunkter, ur hvilka skapelsen kan betraktas. Klart är emellertid, att, då de yttre förhållanden, i hvilka människan lefver, nödvändiggöra en större eller mindre *förbrukning* af nyttiga ting ett motsvarande *frambringande*

af det, hvilket ej af naturen sjelf ställes till omedelbart förfogande, måste blifva af nöden. Den politiska ekonomiens svar blir sålunda att människans ändamål är att producera — eller då produktionen ytterst är beroende på arbete — att arbeta. Också om vi från denna synpunkt läsa historien, skola vi finna huru den för oss utvecklar en kedja, visande produktionsförmågans gradvisa stigande, dels genom förenklade och förbättrade arbetsmetoder, dels ock genom en till alla samhällsklasser utbredd känsla om arbetets viget och värde. Hvad nu sjelfva arbetsmetodernas förbättrande beträffar, så hafva de hufvudsakligast gått ut på en fördelning af arbetet, hvarigenom helt naturligt genom mångsidighetens inskränkning en ökad färdighet med åtföljande mångfaldigt större frambringningsförmåga måste blifva följden. Adam Smiths väl kända exempel om fabrikationen af knappnålar; huru en ensam person knappast förmår förfärdiga 20 stycken nålar om dagen under det att genom en ändamålsenlig fördelning af arbetet tio personer kunna tillverka omkring 48,000 stycken dylika eller hvar och en under motsvarande tid 4,800, är ett i sanning slående bevis hvilken mäktig häfstång för produktionens höjande som arbetets fördelning utgör. Vid ett ensidigt betraktande af detta förhållande skulle man sålunda kunna tro, att människoslågtets utveckling i materielt hänseende åtminstone skulle gå hand i hand med en till ytterlighet genomförd fördelning af arbetet. Så är dock i verkligheten långt ifrån händelsen. Nämnde fördelning skulle väl konsekvent kunna genomföras nära nog i oändlighet, men sedan en gång en viss gräns är uppnådd slutar den med att verka välsignelsebringande och blifver i dess ställe förstörande, såväl i fysiskt som psykiskt hänseende. Det är med människan som det är med husdjuren, hvilka man genom en konstlad förädling kan bringa att utveckla sig nära nog uteslutande i den riktning och på det sätt som man önskar; man skall dock alltid finna att vid en sådan afvikning från det normala förhållandet naturen städse tager bort med ena handen hvad hon gifvit med den andra. Hvad djuret vinner i ett hänseende förlorar det i allmänhet i ett annat, och när slutligen den så kallade öfverförädlingen inträffar är detsamma nästan alldeles odugligt. Det menskliga arbetet måste ovillkorligen skilja sig från allt annat slag af arbete derigenom att det bör taga i anspråk den arbetande såsom människa d. v. s. såsom en individuel, tänkande och reflekterande varelse; om det ej gör detta så nedsjunker det till ett helt simpelt maskinarbete och arbetaren till en blott och bar maskindel af kött och blod. Äfven om man bortser från den stora fara i andligt hänseende som en sådan i hög grad själsförslappande arbetsfördelning måste gifva vid handen, ty i öppen dag ligger ju huru ringa tillfälle till förståndets och reflexionsförmågans utveckling den person kan besitta, hvars dagliga verksamhet måhända inskränker sig till att t. ex. göra den slutliga tillspetsningen på knappnålar, så visar ju statistiken ovedersägligen de ruinerande följderna af den en utvecklad fabriksindustri åtföljande ytterliga fördelningen af arbete, ty hvarest

densamma finnes, vare sig i städerna eller på landsbygden, der har dödlighets- och immoralitets-procenten äfven alltid högre siffror att uppvisa. Det är dock ej inom alla yrken, som en sådan utsträckt fördelning kan komma ifråga, tvärtom är förhållandet t. ex. med jordbruket, med dess på årstiderna och andra omständigheter beroende olikhet af arbeten, sådant, att en och samma person måste under årets lopp utföra en mångfald af sällan återkommande sinsemellan högst olika sysslor. Men icke nog härmed. Under vissa delar af året — vinterns långa och mörka morgnar och aftnar — gifver icke åkerbruksskötseln full och tillräcklig sysselsättning utan ett öfverskott af arbetstid uppstår, hvilket hvarken bör eller måste få förflyta under overksamhet. Här nödvändiggöres sålunda flera yrkens förenande hos samma person och naturligt är då att den för jordbruket bäst passande kompletterande sysselsättningen måste vara färdighet i slöjd. Med slöjd menas hvarje mekaniskt yrke, som har till föremål naturalsters förarbetande *utan* tillhjälp af maskiner. Fasthåller man vid denna definition och derjemte något så när skarpt begränsar begreppet maskin i motsats till verktyg, så blir i allmänhet ej svårt att uppdraga gränslinien mellan hvad som kan benämnas slöjd och hvad fabriksnäring. Under det nemligen den sednare produktionsyttringen tager till hjälp alla de medel, som maskinläran och arbetsfördelningen ställa till dess förfogande, så åtnöjer sig den förra med de traditionella enkla verktygen och redskapen, under det vidare fabriksnäringen, då den verkar såsom sådan, tager i anspråk för sin räkning större eller midre sjelfständiga lokaler, så behöfver slöjden knappast mer än inkräkta någon liten plats vid den husliga härden. Den arbetande sjelf står äfven i ett helt annat förhållande till arbetet, idkadt såsom slöjd eller fabriksnäring; i det förra är han allt, i det senare intet annat än på sin höjd den nödvändiga ersättningen af hvad som brister jernbitarne i maskineriet i observationsförmåga och påpasslighet vid förefallande behof. Arbetaren är så att säga maskinens slaf, men verktygets herre. Se der skillnaden!

Hvarje undervisning måste städse bedrifvas så, att den uppfyller tvenne ändamål: förståndsförmögenheternas, särskildt reflexionsförmågans utbildande och kunskapers meddelande. Båda dessa ega i allmänhet lika berättigande att uppmärksammas; skall någon stå tillbaka, ej bör den förra göra det. Om ej blicken städse är stadigt riktad på detta förhållande, så har man otvifvelaktigt att befara, att undervisningens mål blir förfeladt och resultatet mindre tillfredsställande. Utan tvifvel kan aldrig för mycken vikt läggas vid nödvändigheten af att undervisaren framför allt har att söka lägga an på en utveckling af förståndet. Detta det förberedande och öfverallt ingripande arbetet är att likna vid den beredning, som åkerfältet måste undergå innan det lämpar sig för att besås; utan detsamma kan ej någonsin kunskapens frö slå rot, utveckla sig och frambringa frukt. En gång gjord mottaglig för vetande skall själen deremot städse

vara i stånd tilldela sig detsamma, hvarest och på hvad sätt det än må erbjuda sig.

Undervisningen måste vidare, för att öfverensstämma med hvad som är naturligt, vara riktad på det praktiska. Den första och säkerligen viktigaste kunskap, som blifver menniskan, sjelf derom omedveten, bibringad, nemligen förmågan att genom tal uttrycka sina tankar, är ju af helt och hållet praktisk beskaffenhet, och såsom en oomkullkastlig pedagogisk sanning står, att det, som är hemtadt ur och finner användning i lifvet både är lättast att inhemta och svårast att glömma. Beklagligtvis har man ej tillförene vid skolordningen i tillräcklig mån beaktat dessa förhållanden. Undervisningen i såväl högre, som lägre, läroanstalter har i allmänhet gått ut på ett inpluggande af mer eller mindre olikartade kunskaper, ett besvär som läraren sjelf, beqvämt nog, öfverlätit på läroboken, hvars petrificerade ordställningar trädt i stället för det lefvande ordet, som blott af muntliga föredrag kunna frambringas. Man hör — och ifrån vissa håll i form af klagomål — anföras, att vår tids sträfvanden helt och hållet skulle hafva en realistisk och praktisk pregel. Om det än i verkligheten skulle vara så, har dock otvifvelaktligen ej detta förhållande ännu haft någon kraftigare inverkan på undervisningsväsendet, hvilket man säkerligen ej bör kunna beskylla för att lida af alltför stor praktiskhet. Vare härmed huru som helst, så börja nu äfven inom detta område andra sträfvanden att göra sig gällande. Den gamla utnötta satsen att »skolans ändamål är att lära för lifvet» har alltför länge varit ett blott och bart tomt talesätt; vi stå nu vid gränsen af den tid, som skall söka att göra det till en verklighet. Att börja med må man derföre söka att åtskilja de båda begrepp, som alltför länge fått gå och gälla såsom identiska, nemligen »bildning» och besittande af ett relativt större kunskapsmått. Lika visst det är, att icke alla barn, då de lemnat skolan, gå att intaga samma ställning inom samhället, lika klart är det äfven att begreppet »bildning» ej bör vara liktydigt för alla, utan rätta sig efter de olika kraf, som lifvet på hvar och en ställer. »Bildandet» blir då först en verklighet när t. ex. uttrycket »en bildad jordbrukare» ej nödvändigt behöfver betyda en landtman, som är hemma i klassiska språk, utan fastmer en som är bildad för sitt yrke.

Betraktar man skolans ändamål att vara sådant, som här ofvan blifvit antydt, så måste man erkänna att de flesta af våra undervisningsverk näppeligen uppfylla detsamma. Hvad nu särskildt folkskolan beträffar, så — om man undantager de nödvändiga elementarkunskaperna läsa, skriva och räkna jemte meddelandet af religionens grundsanningar — göres här i allmänhet intet för att dana lärjungen för det lif, som ligger framför honom. Vål förmår ingen med full säkerhet förutsäga för hvar och en arten af de möjligen olika sysselsättningar, som kan komma att stå honom till buds i framtiden, men den må

blifva hurudan som helst, det kommer den dock att hafva gemensamt med alla andra: nödvändighet af *arbetsamhet* och *ordningssinne*. Det är undervisningen i dessa två så viktiga läroämnen, som skolan alltför länge dröjt att taga om hand, och dock beror med fullkomlig visshet hela en människas timliga väl på deras inlärande. Det är för att afhjelpa denna brist hos folkskolan, som, vare sig vid sidan af densamma, eller ock sjelfständigt och fristående, måste upprättas andra skolor — man har kallat dem slöjdskolor —. hvilkas organisation måste gå ut på, att så fullständiga folkskolan, att de tillsammans blifva i stånd till att uppfylla folkundervisningens ändamål.

Frågan blir nu att försöka bestämma i hvilket förhållande dessa slöjdskolor böra stå till det, hvars namn de lånat, slöjden. Betraktas då denna sak ur en allmän synpunkt, med beaktande af de omständigheter och det sätt, på hvilket flertalet af slöjdskolor hafva uppstått, eller komma att uppstå, saken af stora tillgångar, barnens ålder m. m., så kan man knappast antaga att meddelande åt lärjungarne af färdighet i någon bestämd art af slöjd kan med full säkerhet uppsättas såsom slöjdskolans mål. Härvid kan dock visst icke förnekas att under något så när gynsamma förhållanden, till hvilka hufvudsakligast kunna räknas, att lärjungarne dels äro vid en mera framskriden ålder (15 à 16 år), dels ock besöka skolan utan de numera på landsbygden tyvärr alltför vanliga försummelserna, hvilka i så hög grad måste menligt inverka på hvarje undervisning, äfven jemförelsevis ganska stor färdighet i slöjdartiklars förfärdigande skulle kunna inom skolan meddelas och ynglingen som sjelfständig slöjdare derifrån utgå. Slöjdskolans närmaste och allmännaste ändamål måste emellertid vara:

- 1:o att hos lärjungen inplantera hågen för och nödvändigheten af arbete;
- 2:o att meddela färdighet i de vanligast förekommande verktygens begagnande;
- 3:o att genom ritundervisning skärpa iakttagelseförmågan, stadga handen och låta lärjungen klart fatta behovet af ytterlig precision och snygghet, samt
- 4:o att meddela förklaring på i dagliga lifvet mötande företeelser genom att underordna dem de bestående naturlagarne och derigenom väcka till lif sjelfständig reflektionsförmåga och ett klaradt förstånd.

Under förutsättning af förestående punkters riktighet bör således slöjdskoleundervisningen innefatta:

1:o *Handarbete*.

Härvid blir nu frågan att bestämma hvilket eller hvilka slag af arbete, som kunna mest lämpa sig för att utgöra föremål för undervisning inom skolan. Man har från åtskilliga håll velat drifva den satsen, att tillfälle till undervisnings erhållande skulle finnas i en del olika yrken och att det då skulle bero på lärjungarne sjelfva och deras olika anlag hvilket de hufvudsakligast önskade

sysselsätta sig med, ja till och med att hvar och en borde erhålla kunskap i alla yrkena. Hvad nu dessa påståenden beträffar, så kan man säkerligen, utan att alltför mycket misstaga sig, antaga, att slöjdundervisningen, utbildad i denna riktning, skulle betydligt skjuta öfver målet. Oafsedt de praktiska svårigheterna att anskaffa lämpliga lärarekrafter i flera olika handtverk, så skulle nyttan af en sådan anordning blifva ganska problematisk, ty särdeles troligt är ej på det hela taget, att några barn skulle vara födda med utpreglade anlag t. ex. för skrädderi, andra för skomakeri och kanske åter andra för sadelmakeri; utan den färdighet, som i olika yrken uppnås, har allt sin största grund i en trägen och uteslutande uppöfning uti desamma och kan näppeligen antagas vara medfödd. Hvad åter beträffar den senare meningen, så kan med temligen stor visshet antagas, att erfarenheten snart skulle ådagalägga att genom fuskning i litet utaf hvarje och inöfvandet af en mångfald utaf olika handgrepp och nyttjande af vidt skiljaktiga verktyg resultatet skulle blifva ganska tvifvelaktigt eller kanske rättare otvifvelaktigt nästan af noll och intet värde, ty förhållandena under våra breddgrader äro sannerligen ej likartade med dem, under hvilka Sydafrikas vildar lefva, hvilka utan tvifvel äro fullt kompetente att hvar och en sjelf förfärdiga de för toaletten nödvändiga artiklarne, hvaremot en svensk landtman säkerligen skall draga mera nytta af sin klädedrägt, om den arbetas af skräddare och skomakare till yrket, än af honom sjelf. Frågan blir sålunda att bestämma en särskild slöjdart, som borde utgöra hufvudföremål för undervisningen, och man har då i allmänhet och det med allt skäl dertill tagit *snickeri*. Denna slöjd lämpar sig äfven utan tvifvel bäst för skolundervisning. Att börja med utgör den, då den måste utöfvas stående och gående, en för kroppens friskhet och krafternas utveckling lämplig motvigt för de i längden menliga följderna af ett nästan oafbrutet stillasittande på skolbänken eller öfver lexan i hemmet, vidare kan genom snickeri förr ting af verklig nytta åstadkommas, än genom något af de öfriga handtverken, och sist är den ifrågavarande slöjden den, som säkerligen i framtiden kommer att blifva af största användbarhet för lärjungen, hyfvel och såg de verktyg, hvilkas bekantskap han ej för tidigt kan göra.

Hvad nu åter den arbetsriktning inom snickerifacket, som bäst kan lämpa sig för slöjdskolan, beträffar, så råder äfven härom ganska skiljaktiga meningar. Under det en del gå ut på att lärjungarne borde erhålla öfning att förfärdiga mer eller mindre lyckligt hopkomna leksaker, lämpliga för afsalu, luta deremot andra derhän, att endast gröfre arbeten, såsom förfärdigande och reparation af husgerådssaker och landtbruksredskaper borde vara det för slöjdskolan bäst passande. Har man skolans först anförda mål för ögonen och ihågkommer att det aldrig kan blifva dess sak att vara yrkesbildande, utan blott och bart grundläggande, så bör väl den sist anförda meningen förtjena fler anhängare

än den första, ty arbetet bör såsom *arbete* införas i undervisningen, ej såsom en mer eller mindre maskerad *lek*. Hvad äfven sjelfva produktens beskaffenhet i förra eller senare fallet angår, så är den verkliga skilnaden dem emellan större än hvad vid ett ytligt betraktande skulle kunna antagas, ty förfärdigande af leksaker har arten af en industri, under det att den senare sysselsättningen blott är en husbehofsslöjd. Lärjungen skall utan tvifvel äfven känna en öfvervägande tillfredsställelse och låg för arbete, då han kan t. ex. till hemmet få medföra en af honom sjelf förfärdigad stol, som med alla sina möjliga brister dock är duglig att sitta på, än då resultatet af hans arbete är en i miniatyr utförd häst eller hund, så mycket som möjligt skiljande sig från ifrågavarande naturföremål.

Hvad som emellertid nu sagts om snickeriets lämplighet att utgöra föremål för undervisning i slöjdskolan, utesluter för ingen del att icke med fördel äfven andra slag af handarbete der kunna idkas, såsom t. ex. korgflätning, löfsågning med flera dylika; dock stå dessa med säkerhet efter snickeriet deri, att de ej som detta kan utveckla kroppsstyrkan och vana vid tyngre arbete, utan mera har arten af så kalladt »petgöra». Särskildt löfsågningen skulle kunna liknas vid ett »broderi i trä», hvilket i likhet med det som sker på stramalj kanske bättre har sin plats i salongen än i torpstugan.

2:o *Ritning.*

Äfven hvad detta läroämne angår, bryta sig ganska olika meningar mot hvarandra. Under det en del anse linearritningen vara den mest lämpliga för slöjdskolorna, ifrå andra för frihandsteckningen och åter andra för mellantinget dem emellan, det s. k. nätsystemet. Det vore fäfängt att förneka, att icke dessa olika riktningar inom teckningskonsten kunna hafva sina fördelar, men ock äfven sina olägenheter. Det är väl sant, att frihandsteckningen utom sitt hufvudändamål, föremåls afbildande, äfven kraftigt inverkar för skapaudet af en säker blick och stadig hand, men å andra sidan kunna ej alla draga full nytta deraf, ty denna beror hufvudsakligast på befintliga anlag hos lärjungen; utan sådana lemna vanligtvis äfven den trägnaste öfning ganska ringa och otillfredsställande resultat.

Linearritningen, för hvars bedrifvande visserligen fordras en något vidlyftigare uppsättning af materialier, såsom rifbräde, vinkelhake och passare, kan deremot i allmänhet med nära nog lika stor framgång inläras af alla, oberoende af olikartade anlag, den förutsätter och befordrar kännedom om de geometriska figurerna och enklare konstruktioner; den gifver en med det afritade föremålet i alla dimensioner öfverensstämmande afbildning på papperet, efter hvilken sedermera likartade föremål kunna förfärdigas; den tvingar till ytterlig precision och noggrannhet och vänjer blicken att iakttaga och handen att afteckna detaljer, hvilka vid ett föremåls afritande på fri hand vanligen gå förlorade. Om

dertill vidare lägges den färdighet i tunnstocks begagnande och skalas uppgörande, som genom linearritningen vinnes, så kan man säkerligen på ganska goda grunder förorda denna ritart till införande i folk- och slöjdskolor, så mycket mer som erfarenheten temligen klart ådagalagt, att frihandsteckningen, att döma efter offentlig föreläsning prof. i allmänhet lemnat allt annat än lysande resultat.

3:o *Theoretiska kunskapsämnen.*

Med slöjdskolans mål för ögonen bör ej vara så svårt att i allmänna drag angifva de kunskapsgrenar i theoretiska ämnen, hvilka der äro på sin rätta plats. Första rummet bland dessa intaga utan tvifvel Matematiken med sina båda delar Arithmetiken och Geometrien. Få om någon af de olika vetenskaperna besitter såsom matematiken förmågan att klara förståndet och reda tankeförmågan, och den gör detta ej allenast på de högre, utan fullt ut lika mycket på de lägre stadierna. Utgörande i och för sig sjelf en abstraktion måste dess inlärande städse taga tankeverksamheten i anspråk och kan, rätt bedrifven, aldrig blifva en blott och bar minnessak. Lägges nu ytterligare härtill den stora fördelen, att kunskap i matematiken kan med lätthet så bibringas att den äfven tillika blir undervisande i elementerna af de på densamma grundade vetenskaperna och framförallt i företeelserna af det dagliga lifvet, så är lätteligen insedd matematikens lämplighet såsom hufvudföremål för den theoretiska undervisningen i slöjdskolan. Här om någonsin gäller dock för läraren att göra sitt läroämne praktiskt och lefvande samt med det förbinda genom exempel och tillämpningar så mycket som möjligt af kunskaper och kännedom om förhållanden, hvilka kunna vara af vigt för lärjungen att inhemta och göra sig till godo.

Lärareverksamheten, om någon, ställer stora och viktiga fordringar på sin man. Oafsedt nödvändigheten att ega en något så när grundlig kunskap i undervisningsämnena till den utsträckning de i skolan förekomma, måste läraren framförallt vara besjälad af vigten och värdigheten af sitt kall. Han måste städse ihågkomma, att han icke allenast är *undervisare* utan äfven *uppföstrare*, att hans verksamhet icke blott skall gå ut på att bibringa kunskaper och färdigheter, utan lika mycket i andra hänseenden, oafsedt alla specialämnena, i allt dana lärjungen för dess framtida lif. Nödvändigt blir derföre att hos honom *tänkar, ord och gerningar* äro likartade. Hvad han yttrar måste uttrycka hans innersta tankar och åskådningssätt; hans uppförande vara illustrationen till hans ord. En särdeles stor vigt ligger äfven derpå, att han så eger ordet i sin makt, att han på ett klart och tydligt sätt förmår att meddela sig med lärjungarne och derigenom blir i stånd till att göra sitt vetande fruktbringande. Hvad särskildt

slöjdläraren beträffar, måste han ega god färdighet i den slöjdart, uti hvilken han skall undervisa, besitta framstående arbetslust och arbetsförmåga samt derjemte vara ett exempel af ordning och punktlighet och städse ihågkomma den enkla sanningen, att »skolan det är han».

Högst få människor födas till lärare; flertalet måste dertill danas och vid denna daning kan i sanning aldrig tillräcklig vikt läggas. En sten, kastad i vattnet, gör väl blott ett intryck på det ställe, der den träffar ytan, men dess efterverkningar uppenbaras i de sig städse mer omfattande ringarne; ett misstag, begånget vid lärareuppfostran, kan hafva till följd oberäkneliga, nedslående resultat. Experiment äro alltid farliga och de äro det samnerligen icke minst härvidlag.

Efter dessa förberedande anmärkningar, kan förslagsvis uppställas efterföljande:

Plan för det tillämnade slöjdlärareseminariet å Nääs.

§ 1.

Läroverkets ändamål är att meddela undervisning åt samt utbilda ynglingar, lämpliga att utgå såsom lärare vid med folkskolor förenade eller ock sjelfständiga slöjdskolor.

§ 2.

Med läroverket är förenad en slöjdskola för gossar, i hvilken seminariets elever få i tur öfva sig att meddela undervisning, och hvarigenom praktisk lärarebildning befrämjas.

§ 3.

Den som önskar att såsom elev vid läroverket vinna inträde bör hafva uppnått en ålder af 18 år, förut åtminstone under någon tid sysselsatt sig med slöjd, företrädesvis snickeri, ega vitsord om godt uppförande samt ej vara behäftad med något kroppslyte, som kan göra honom mindre duglig till lärare, hvarjemte han vid folkskola bör hafva inhemtat de för utträde derur nödiga kunskaper.

§ 4.

Undervisningen omfattar följande läro- och öfningsämnen:
Arithmetik, Geometri, Naturkunnighet, Ritning och slöjd.

§ 5.

Lärokursen innefattar:

a) *Arithmetik och Geometri.*

Öfningar till vinnande af säkerhet och färdighet vid användning af de fyra räknesätten i hela tal och decimalbråk, tillämpade på de för det praktiska lifvet viktigaste uppgifter, med särskild hänsyn på konstruktion, mätning och beräkning af plana och solida figurer, mekaniska problem, beräkning af virkesåtgång, kostnadsförslags uppgörande m. m.

b) *Naturkunnighet.*

De vanligast förekommande enkla och sammansatta kropparnas egenskaper. förklaringar å allmänna företeelser inom naturen, de elementära mekaniska lagarne om rörelse och krafter, beskrifning och beräkning af de enkla maskinerna samt kroppars egentliga vikt.

c) *Linearritning.*

Med noggrannhet och precision utförd konstruktion af linier och ytor, skalors uppgörande, kopiering af uppgjorda ritningar, afritande efter förutgången säker mätning af uppförda byggnader, detaljritningar å desamma samt afritning af modeller och verktyg vid läroverket, hvarjemte öfning bör gifvas att på egen hand uppgöra enklare byggnadsförslag.

d) *Slöjd.*

Kunskap om och färdighet att handtera olika verktyg, öfning att reparera och förfärdiga enklare husgerådssaker och redskap, istandsättande af bristfälligheter å byggnader, möbelsnickeri i mindre och vanliga storlekar, förfärdigande af hjul och underreden till arbetsvagnar och kärror samt färdighet i gröfre smide och filning.

§ 6.

Hvarje lärokurs tager sin början den 1 Oktober och avslutas den 31 Maj, då offentlig afgangsexamen med eleverna eger rum.

§ 7.

Undervisning i läroverket meddelas hvarje helgfri dag, med undantag af några kortare uppehåll vid jul- och påsktiderna, under tio timmar om dagen, samt börjas kl. 6 på morgonen och avslutas kl. 6 på aftonen, under hvilken tid trenne raster å tillsammans 2 timmar lemnas.

§ 8.

Arbetsordningen inrättas sålunda:

- 6— 8 Slöjd.
- 9—10 Theoretisk undervisning.
- 10—12 Slöjd.
- 1—4 Ritning.
- 4— 5 Slöjd.
- 5— 6 Theoretisk undervisning.

§ 9.

Afgångsexamen bör vara dels theoretisk, dels praktisk. I den förra provas omfånget och halten af elevs insigter i Arithmetik, Geometri och Naturkunnighet; den senare består dels uti ådagaläggande af elevs färdighet i ritning, snickeri och smide, dels ock i undervisningsprof.

§ 10.

Vid afgång i stadgad ordning från läroverket erhåller elev ett afgångsbetyg, undertecknad af föreståndaren.

§ 11.

Vid bedömande af elevs insigter, färdigheter, undervisningsskicklighet och flit användas vitsorden:

Berömlig, Med beröm godkänd, Godkänd, Försvarlig.

Såsom betyg för uppförande begagnas vitsorden:

Mycket stadgadt, Stadgadt, Oklanderligt, Mindre stadgadt.

Elfsborgs län.

I nådig skrifvelse den 29 sistlidne Maj hafva Hushållnings-Sällskapen blifvit af Kongl. Maj:t förståndigade att till Förvaltningskomitén inkomma med berättelse angående de under innevarande år inom hvarje sällskaps område vidtagna åtgärder för befordrande af husslöjder samt dervid ej mindre uppgifva om och till hvad belopp, Hushållnings-Sällskap eller vederbörande Landsting

vill utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

Med anledning häraf får förvaltningsutskottet härmed äran inberätta:

att Elfsborgs läns norra Hushållnings-Sällskap, som under en följd af år icke omedelbart vidtagit några åtgärder för befordrande af hussløjder, derföre att inom länet funnits en slöjdförening, hvilken nitiskt och med framgång verkat för ifrågavarande syfte, till nyssberörda slöjdförening årligen lemnat ett anslag af 1,000 kronor;

att ett lika stort anslag af 1,000 kronor fortfarande är uti sällskapets ordinarie utgiftsstat upptaget, samt är bestämdt att utgå äfven under nästkommande år;

att länets Landsting till befrämjande af slöjdskicklighet samt undervisning i slöjd och teckning för nästföljande 3 år lemnat ett anslag af 6,000 kronor, hvarförutan länets södra Hushållnings-Sällskap till slöjdföreningen anslagit 2,000 kronor årligen.

Hvad vidkommer den af Kongl. Maj:t åt Hushållnings-Sällskapet nådigst meddelade rätt att göra framställning om erhållande af understöd, torde den önskan få uttalas, att ett årligt anslag, motsvarande de af länets Landsting och Hushållnings-Sällskap lemnade belopp, tillsammans 9,000 kronor, måtte till slöjdskicklighetens befordrande af statsmedel anvisas, helst erfarenheten ådagalagt, att de från länet hittills utgående anslag alltför väl vore i behof att, om ändamålet dermed skulle kunna fullt uppnås, blifva flerdubblade, hvartill dock Hushållnings-Sällskapet med sina begränsade och för åtskilliga andra syften afsedda och disponerade medel saknar, och antagligen ständigt kommer att sakna nödiga tillgångar.

Wenersborg den 27 Oktober 1874.

På Elfsborgs läns norra Hushållnings-Sällskaps förvaltningsutskotts vägnar:

John Ericson.

C. A. von Sydow.

Med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga cirkulär af den 29 Maj innevarande år, hvori samtliga Hushållnings-Sällskapen i riket förstäddas att till Kongl. Landbruks-Akademiens Förvaltningskomité inkomma med berättelse angående de under detta år inom deras områden vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjder samt dervid ej mindre uppgifva, om och till hvad belopp

de vilja utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill onständigheterna kunna föranleda, får Elfsborgs läns södra Kongl. Hushållnings-Sällskap för sin del här nedan ödmjukligen fullgöra hvad i berörda nådiga cirkulär blifvit föreskrifvet.

Beträffande först berättelsen angående de under innevarande år inom Hushållnings-Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjden, får Hushållnings-Sällskapet, jemte uppgift om att sällskapet af sina medel användt för detta år 1,000 kronor dels till befrämjande af hussløjder och dels till understöd af väfskolan i Borås för att den måtte kunna utvidga sin gagnande verksamhet, ödmjukligen hänvisa till bifogade berättelse derom, som blifvit afgifven af Elfsborgs läns sløjdförening, hvilken utgör en sektion af Sällskapet och har den del af dess verksamhet sig särskildt anförtrodd, hvilken afser hussløjdens befrämjande.

Angående åter det belopp, som Hushållnings-Sällskapet vill utfästa sig att utgifva till befrämjande af hussløjden inom sitt verksamhetsområde under nästa och derpå följande år, får Hushållnings-Sällskapet nu meddela, att Sällskapet vid extra sammanträde den 26 dennes beslutat att af sina medel lemna bidrag till ifrågavarande ändamål med 2,000 kronor årligen under tre år eller åren 1875, 1876 och 1877.

Slutligen får Hushållnings-Sällskapet, då Elfsborgs läns Landsting för berörda ändamål anslagit 6,000 kronor årligen under nämnda tre år, hvaraf hälften eller 3,000 kronor kunna antagas blifva använda inom länets södra Hushållnings-Sällskaps område, och då Sällskapets bidrag årligen är bestämdt till 2,000 kronor under samma tid, hvarigenom en summa af 5,000 kronor sålunda finnes att årligen i tre år för ändamålet disponera, härmed ödmjukligen göra den framställning, att en lika stor summa eller 5,000 kronor lemnas Hushållnings-Sällskapet af statsmedel årligen under nämnda år såsom understöd för ändamålets fullständiga vinnande, hvilken framställning Hushållnings-Sällskapet hoppas att Kongl. Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité täckes understödja och förorda.

Borås den 29 Oktober 1874.

På Hushållnings-Sällskapets vägnar:

Eric Sparre.

Se. P. Wennergren.

Wermlands län.

Wermlands läns Hushållnings-Sällskap har genom skrifvelse från Konungens Befallningshafvande blifvit förständigadt att, jemlikt föreskriften i Kongl. Maj:ts nådiga bref den 29 sistlidne Maj, till Kongl. Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité inkomma med berättelse angående de under år 1874 inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjden samt dervid uppgifva ej mindre, om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet eller Landstinget vill utfästa sig att för år 1875 och ett eller flera derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af statsmedel, hvartill omständigheterna kunde föranleda. Med anledning häraf får Sällskapet anföra följande:

Med Ornaments-bildhuggaren och Riddaren C. Ahlborn, som under förlidet år hållit föredrag om hussløjden inom åtta af länets 16 Hushållningsgillen, har aftar blifvit träffadt om fortsättning af hans resor inom provinsen denna höst, för meddelande af undervisning och råd rörande hussløjdens bedrifvande, och kommer såväl för dessa resor, som för inköp af modeller och ritningar, enligt Herr Ahlborns anvisning, att hufvudsakligen användas det anslag af 500 kronor, som Sällskapet för innevarande, likasom under flere föregående år, anvisat till hussløjdens befrämjande.

Om ock Sällskapets ringa tillgångar och de många olikartade ändamål, för hvilka de tagas i anspråk, icke medgifvit Sällskapet att omedelbart använda en större summa för hussløjden, har dock medelbart genom Hushållnings-Gillena ytterligare ett belopp af Sällskapets medel kommit denna näringsgren till godo. Af de årsbidrag, Sällskapet ställt till Hushållnings-Gillenas förfogande för bedrifvande af deras verksamhet, hafva nemligen enligt 1873 års räkenskaper 317 kronor 50 öre blifvit använda för hussløjdens uppmuntrande och, ehuru räkenskaperna för löpande året från Gillena, hvilka vanligen hafva sammankomster under September och Oktober månader, ännu icke inkommit, kan dock med visshet antagas, att, med det stigande intresset för hussløjden, minst lika belopp blifvit eller blifver detta år för samma ändamål använt. En sammanräknad summa af omkring 800 kronor dels genom Sällskapet och dels genom Hushållnings-Gillena, använd för ett så nyttigt ändamål som hussløjdens befrämjande, är visserligen icke mycket, och Sällskapet kan endast beklaga, att det icke kunnat anvisa större bidrag. I Wermland, med rika tillfällen till arbete i bergs- och skogshandteringens samt landtbrukets tjenst kan

och bör väl hussløjden icke blifva en hufvudnäring, men i många bygder, der innevånarne äro hänvisade till afkomsten från en karg och sveksam jord, kunde hussløjden lemna ett värderikt bidrag till deras utkomst. Öfverallt finnas svaga och vanföra personer, som genom passande slöjd kunde vinna sin bergning, och äfven för den befolkning, som i ett kraftfullare arbete finner sitt uppehälle, kan husfliten, då den är förenad med någon skicklighet, icke allenast bidraga till ökad trefnad och bekvämlighet i hemmet samt derigenom öfva en förädlade verkan på dess idkare, utan ock lemna ett litet öfverskott, såsom grundplåt för blifvande välstånd. I öfverensstämmelse med denna uppfattning af hussløjdens betydelse för provinsen, har Sällskapet sökt verka för dess främjande, och om än de summor, som derpå blifvit använda, varit till beloppet föga betydliga, hafva de dock icke varit utan nytta, och Sällskapet smickrar sig med att dess åtgöranden icke varit utan allt inflytande på den enskilda verksamheten i samma riktning, utan hvilken Sällskapets bemödanden endast skulle bära ringa frukt. Vid Persberget finnes sedan flere år en slöjdskola för flickor, med ganska betydliga tillgångar. Äfven inom Nordmarks socken har under några år en slöjdskola varit i verksamhet och af Godsegaren M. Kock på Sund i By socken är förlidet år en dylik skola inrättad. Kristinehamns stad har en arbetsinrättning för äldre och yngre personer, som underhållles af kommunen och enskilde gemensamt, vid hvilken inrättning åtskillig husslöjd lärar med framgång bedrifvas. Till afsättning af hussløjdens och henflitens alster hafva försäljningsställen eller s. k. industri-magasin blifvit inrättade såväl i Karlstad som i Kristinehamn. Alla dessa inrättningar för hussløjdens befrämjande hafva under det löpande året fortgått. En särskild gren af hussløjden, nemligen halmflätning, har Sällskapet sökt verka för genom undervisnings meddelande af dertill skicklig lärarinna. Sedan under förra året på såväl Sällskapets som på städerna Karlstads och Kristinehamns bekostnad, »halmflätningsskolor» med 4 veckors kurs varit ordnade, hafva dylika lärokurser blifvit föranstaltade af landtkommuner och enskilde.

Vid extra sammankomst den 6 dennes beslöt Sällskapet att å förslaget till inkomst- och utgiftsstat för 1875, som kommer att föreläggas Sällskapet vid dess ordinarie sammankomst under instundande November månad, skulle uppföras ett belopp af 500 kronor till hussløjdens befrämjande. Då Sällskapets utgiftsstat, enligt dess stadgar, icke kan omfatta mer än ett år i sender, ansåg sig Sällskapet icke vid detta tillfälle kunna bestämma anslaget till hussløjden för längre tid, ehuru ingen anledning finnes, att ju icke Sällskapet skall äfven för kommande åren, i sinom tid, anvisa minst lika belopp till samma ändamål.

I fråga om understöd af statsmedel till hussløjdens befrämjande, hoppas Sällskapet, att afseende mera fästes vid dess bemödanden att gagna inom om-

rådet för dess verksamhet, än vid beloppet af de medel, Sällskapet kunnat särskildt för hussløjden anslå af dess, i förhållande till provinsens vidsträckthet och talrika befolkning, inskränkta tillgångar. Så länge Sällskapet icke, utan att eftersätta andra viktiga föremål för dess omsorger, kan omedelbart eller medelbart genom Hushållnings-Gillena använda mera än omkring 800 kronor till hussløjdens uppmuntran och förkofran, kan icke heller framgången af dess bemödanden motsvara dess goda vilja. Det begagnar därför med tacksamhet tillfället att göra framställning om bidrag af statsmedel och för en provins med 265,000 innevånare, den 3:dje inom riket med afseende på folkmängden, torde en begäran om 1,000 till 1,200 kronors understöd för hussløjdens befrämjande icke kunna anses förmäten. Med detta belopp och Sällskapets eget bidrag blefve det en möjlighet att ordna undervisningen i husslöjd på ett verksammare sätt, och ju mera spåren af denna verksamhet blefve skönjbara, desto säkrare skulle kommuner och enskilde manas att allmännare beträda samma väg.

Karlstad den 8 Oktober 1874.

På Wermlands läns Hushållnings-Sällskaps vägnar:

J. H. Rosensvärd.

F. von Vicken.

Örebro län.

Genom skrifvelse af den 14 sistlidne Juli har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län meddelat Örebro läns Kongl. Hushållnings-Sällskap, att Kongl. Maj:t enligt nädigt bref af den 29 sistlidne Maj behagat lemna ett anslag åt Hushållnings-Sällskapet af 1,000 kronor, för att användas till anordnande af undervisning i slöjd, antingen genom resande undervisare eller vid särskilda för ändamålet inrättade skolor, eller ock vid folkskolorna, äfvensom för anskaffande af tidsenliga modeller för hussløjden, allt mot vissa Hushållnings-Sällskapet åliggande skyldigheter, hvaribland äfven att före utgången af Oktober månad 1874 till Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité in-

komma med berättelse angående de under sistnämnda år inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjder, samt dervid ej mindre uppgifva, om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet eller vederbörande Landsting vill utfästa sig att för år 1875 och ett eller flera derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

I följd häraf får Hushållnings-Sällskapet äran meddela, att genom dess förvaltningsutskott åtgärder vidtogos under sistlidne Maj månad, i följd af hvilka Ornamentsbildhuggaren och Riddaren Herr C. Ahlborn den 10 sistlidne September i Örebro hållit ett offentligt, talrikt besökt föredrag, till åhörande hvaraf länets inbyggare i allmänhet, men särskildt alla lärare och lärarinnor i länets slöjdskolor inbjudits, och hvarvid genom förevisande af en mängd modeller inom olika grenar af hussløjd föredragets lättfattlighet ökades och uppmärksamheten fästes på de mångfaldiga alster, som till husbehof eller till vinstgifvande försäljning kunde inom hemmen förfärdigas vid sidan af landtbruket, som ock utvecklades sätten för flera hussløjds grenars inhemtande, de förfärdigade alstrens afsättning och de af skolbarn genom hussløjd vunna medlens rätta tillvaratagande och användning.

På Hushållnings-Sällskapets vid samma tillfälle hållna, andra ordinarie sammankomst under året, lemnades åt dess förvaltningsutskott sådant uppdrag, hvarigenom aftal sedan träffades med Friherre W. Gyllenkrook å Oby i Kronobergs län om korgmakaren Sv. Samuelssons anställning i tillfällig tjänst hos Hushållnings-Sällskapet från den 17 innevarande månad, för att dels i Örebro stad, dels å andra ställen, hvarifrån requisition ingått, lemna kostnadsfri undervisning åt länets inbyggare i korgflättningsyrket medelst material, som Sällskapet utan ersättning tillhandahåller. Undervisningen kommer att meddelas under så lång tid, som för ändamålet på hvart ställe pröfvas nödigt.

På enahanda villkor och på dylikt sätt kommer undervisning i halmflätning att äfven i denna månad taga sin början i Örebro genom Mademoiselle Charlotte Jansson enligt anvisning lemnad af Herr Ahlborn.

Hushållnings-Sällskapet, som önskat bereda länets inbyggare undervisning i sättet att tillverka fotbeklädnader, antingen helt och hållet eller till en del af träd, hvilka redan nu — ehuru efter ofullkomligare modeller — förfärdigas i mängd i vissa delar af länet, har, då ej någon skicklig undervisare i detta yrke kunnat på annat sätt skaffas till länet, vänt sig till Herr Grefve Claës Lewenhaupt å Claëstorp, genom hvars tillmötesgående tillfälle bereds för två lärlingar från Örebro län att på Sällskapets bekostnad vid Claëstorps slöjdskola under två månaders tid vinna den utbildning i det ifrågavarande yrket, att de efter hemkomsten derifrån må kunna — på grund af öfverens-

kommelse mellan dem och förvaltningsutskottet samt på Hushållnings-Sällskapets bekostnad — på orter inom länet, dit de kunna varda kallade, meddela fri undervisning i konsten att göra hvarjehanda slags skodon af trä.

Under sistlidne September månad har en af Hushållnings-Sällskapet beslutad utställning af trädgårdsalster egt rum i Örebro, med hvilken utställning äfven var förenad en dertill hörande afdelning för trädgårdsredskap, hvarmed afsågs att uppmuntra tillverkningen inom länet af sådana till hussløjden hänförliga föremål, som korgarbeten, redskap för jordens bearbetande med mera dylikt.

Genom ett under år 1873 af länets Landsting till Hushållnings-Sällskapets förvaltningsutskotts förfogande ställdt anslag af 1,200 kronor årligen under nästföljande fem år, i ändamål att utgå till understöd åt de församlingar, som meddela ändamålsenlig undervisning åt flickor i de nödigaste qvinliga handasløjder, hafva efter Utskottets pröfning *sexton* dylika sløjdskolor inom fjorton olika stads- och landt-kommuner i länet inrättats. Dessa skolor, i hvilka fri undervisning lemnats i konsten att sy, sticka, väfva, lappa, virka, fläta halm m. m., hafva varit mycket besökta — t. ex. omkring 120 flickor i en landt-kommun —, och de alster, som derifrån utgått, hafva vunnit vackra loford och med heder deltagit i sløjdutställningar, till och med i Wien under sistlidet år. Understödet till hvar skola har utgjort 75 kronor årligen, men alla öfriga kostnader hafva varit kommunernas ensak. Genom särskilda af förvaltningsutskottet tillsatta ombud har tillsyn öfver sättet och gången af undervisningen i hvarje skola utföfvats.

Det anslag af 1,500 kronor årligen, som länets Landsting anvisat för året 1873 till inrättande af sløjdskolor för gossar, har för år 1874 ökat till 2,000, och kommer äfven att till samma belopp utgå under år 1875. Under innevarande år har i hvar och en af tio olika kommuner af Örebro län en sådan skola hållits i gång och följaktligen omkring 100 gossar lärt sig sløjda, snickra, smida och sko, hvarvid märkes, att endera af dessa färdigheters bibringande utgjort föremål för undervisningen i den ena eller andra skolan. Etthundra-femtio kronor hafva enligt Landstingets föreskrift utgått som understöd till hvar och en af dessa skolor för gossar, hvilka skolor stäلت under uppsigt af en af Landstinget vald komité af fem personer. Lokal, lärare, verktyg och råämnen hafva kommunerna sjelfva bekostat, och hafva sløjdskolorna, som varit belägna nära vederbörande folkskolor, hufvudsakligen varit afsedda för begagnande af de i folkskolans högre afdelning ännu kvarvarande eller derifrån nyligen utgångna lärjungar samt blott i den mån, som tid och utrymme medgifvit, fått mottaga andra lärjungar.

Redogörelser öfver arbetets gång och beskaffenhet, lärjungars och arbetstimmars antal med mera, som funnits upplysande, hafva för såväl flick- som goss-slöjdskolor årligen aflemnats till Landstinget.

Hushållnings-Sällskapet har äfven vid sin ofvan anförda sammankomst uppdragit åt sitt förvaltningsutskott att under nästkommande år till husslöjdens ytterligare främjande dels träffa anstalter för en sådan slags utställning, hvarest slöjdstrens förfärdigande försiggår under ögonen af den utställningen besökande allmänheten; anseende Sällskapet att på så sätt hågen skulle hos mången lifvas att handlägga ett eller flera af de sålunda framställda yrkena, dels ock att i mån af befintliga tillgångar gå i författning om inköp af modeller och verktyg, afsedda för antingen de i gång varande slöjdskolorna eller folkskolorna, eller ock för grundläggande af en modellsamling, från hvilken artiklar till undervisning och föresyn kunde få af slöjdidkarne lånas.

Men, ehuru Hushållnings-Sällskapet vid samma tillfälle för nyss nämnda ändamål beslutit att under hvarterdera af åren 1875 och 1876 af egna medel lemna ett anslag af 1,000 kronor, och ehuru väl något öfverskott å det af Kongl. Maj:t för innevarande år nådigst beviljade anslag torde vara att härför påräkna, efter bestridande af omkostnaderna för de åtgärder till husslöjdens främjande inom länet, för hvilka ofvan redogjorts, såsom börande redan under innevarande år vidtagas, anser Sällskapet likväl, att de medel, hvilka sålunda komme att stå till dess förfogande, skulle blifva för ändamålets vinnande alltför otillräckliga; hvadan Sällskapet, med begagnande af den hänvisning för erhållande af ytterligare anslag, som innefattas i ofvananförda nådiga bref, härmed får äran inför Förvaltningskomitén uttrycka den önskan, att Komitén måtte genom underdånig framställning hos Kongl. Maj:t söka utverka ett anslag åt Örebro läns Hushållnings-Sällskap af 2,000 kronor under hvarterdera af åren 1875 och 1876.

Örebro i Oktober 1874.

På Örebro läns Kongl. Hushållnings-Sällskaps
förvaltnings-utskotts vägnar:

C. G. Leijonhielm.

C. G. Löwenhielm.

Vestmanlands län.

På grund af Kongl. Maj:ts i nådig skrifvelse af den 29 sisl. Maj derom gifna förståndigande får Westmanlands läns Hushållnings-Sällskap äran afgifva följande redogörelse rörande åtgärder till husslöjdens befordran inom länet för innevarande år.

I öfverensstämmelse med hvad förut egt rum har Sällskapet äfven under detta år vid de utställningar, som varit anordnade, såväl vid länets allmänna landtbruksmöte, som vid distriktföreningarnes årsmöten, sökt uppmuntra till husslöjd genom dervid utdelade pris för dess alster, hvarjemte äfven i år särskild utställning med prisbelöning för nöthårsväfnader hållits under Sala vintermarknad, Som likväl utförandet af dessa väfnader lemna åtskilligt öfrigt att önska, har Sällskapet beslutat foga anstalt att skaffa väfverskorna bättre mönster och i öfrigt bibringa dem behöflig undervisning rörande arbetets ändamålsenliga utförande.

De af länets socknar, som hos Sällskapet sökt bidrag till underhåll af slöjdskolor för flickor, hafva fortfarande fått för sådant ändamål åtnjuta ett belopp ungefärligen motsvarande hvad församlingen sjelf dertill bekostat. Dessa skolors antal har i år varit 10 st., hvilka tillsammans uppburit 530 kronor från Sällskapet.

Desslikes har Sällskapet, som länge insett huru föga utvecklad håg och fallenhet för slöjdverksamhet hos en rätt betydlig del af länets manliga befolkning ännu är, beslutat att instundande vinter vid länets landtbruksskola åvägabringa en slöjdskola för halfvuxna ynglingar, hvilka derstädes kostnadsfritt skola 2:ne dagar i veckan öfvas i snickareslöjd och till någon del äfven i smide; och är det Sällskapets afsigt, att, om detta försök enligt förmodan slår väl ut, med ledning af dervid vunnit erfarenhet söka inrätta flera likartade skolor, vare sig hos enskilda eller i sammanhang med folkskolorna.

I öfverensstämmelse härmed har ock allmän kungörelse blifvit inom länet utfärdad med uppmaning till kommuner så väl som enskilde att behjerta vigten af att ungdomen undervisas i slöjd och tillhållas till arbete, att för sådant ändamål upprätta slöjdskolor för gossar samt att hänvända sig till Hushållnings-Sällskapet för ernående af bidrag till deras uppehållande.

Sälunda kommer Sällskapet att under 1875 och derpå följande år till husslöjdens befordran anslå ej blott lika stort belopp, som under innevarande år för sådant ändamål utgått, utan ock ytterligare tillskjuta medel i den mån omständigheterna dertill föranleda och Sällskapet anser sig dermed kunua uträtta något gagnarikt till den goda sakens befrämjande.

Något understöd af statsmedel för ifrågavarande ändamål vill sällskapet för närvarande ej ifrågasätta.

Länets landsting har, enligt derom till Sällskapet gjordt tillkännagifvande, icke ansett sig kunna till hussløjdens befordran anslå några medel, enär dess tillgångar för det närvarande vore allt för starkt anlitade för andra ändamål.

Westerås i Oktober 1874.

På Westmanlands läns Hushållnings-Sällskaps vägnar:

Reinhold Charpentier.

J. W. Broberg.

Kopparbergs län.

Till följd af Konungens Befallningshafvandes i Stora Kopparbergs län föreskrift, att till Kongl. Landtbruks-Akademiens Förvaltnings-Komité ingifva berättelse angående de under innevarande år inom Hushållnings-Sällskapets verksamhetsområde vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjden, samt dervid ej mindre uppgifva till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet och länets Landsting utfäst sig att för 1875 och ett eller flera derpå följande år utgifva bidrag för ändamålet, än äfven dervid den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda, får Hushållnings-Sällskapet, genom dess Förvaltnings-Utskott, ödmjukast meddela följande:

Vid besvarandet den 14 Mars 1873 af Länsstyrelsens skrifvelse under den 21 nästföregående Februari — i anledning af Chefens för Kongl. Civil-Departementet uti cirkulär den 6 December 1872 äskade upplysningar bland annat om förslag till vidare utveckling af hussløjden inom länet — hade Hushållnings-Sällskapet uttryckt den åsigt, att en sakkunnig person borde besöka de särskilda socknarna, der hussløjden redan af ålder idkats, för att å stället undersöka på hvad ståndpunkt de särskilda hemsløjdena för närvarande sig befunno och, efter det sådan undersökning blifvit verkställd, i afgifven berättelse lemna upplysning om hvilka bland dem företrädesvis borde på lämpligt sätt uppmuntras för att vinna ökad utveckling. Vidare borde nämnde person under dessa sina resor i provinsen på förut kungjorda ställen hålla lättfattliga före-

drag för att väcka allmänhetens uppmärksamhet på vigten och betydelsen af husslöjden såsom en källa till förvärf och ökad välmåga.

Hushållnings-Sällskapet har icke sedan dess haft skäl att göra någon ändring uti ofvan yttrade åsikter, utan desto heldre vidhålla dem, då genom dylika föredrags hållande impuls skulle gifvas åt den åsikten, att få den upp-växande ungdomens håg och nitälskan vänd åt praktiska färdigheter, hvilka klokt uppöfvade från yngre åren säkerligen utgöra den yppersta grundval för ett samhälles förkofran så uti ekonomiskt som icke mindre uti sedligt hänseende, och man deraf torde kunna motse, att allmänhetens uppmärksamhet blefve väckt på angelägenheten af att snarligen vidtaga åtgärder för införande af någon undervisning uti slöjd i de större folkskolorna samt möjligen äfven inrättande af slöjdskolor i länet för danande af yrkesmän till bestridande af slöjdundervisningen vid nämnda skolor, till hvilket slags undervisnings meddelande flertalet af folkskolelärarne sannolikt icke äro fullt skicklige. Men enär Hushållnings-Sällskapets alla medel tagits i anspråk för utvecklingen af provinsens landtbruk, så har Sällskapet hittills i brist på medel sett sig urständsat att engagera en sakkunnig person för verkställande af förutnämnda undersökningar och hållande af föredrag. Dock sedan Hushållnings-Sällskapet numera kommit i åtnjutande af ett statsanslag, stort 1,000 Kronor, att till husslöjdens befordrande användas, har Förvaltnings-Utskottet beslutat, att, i enlighet med ofvan yttrade åsikter, söka erhålla biträde af en sakkunnig person, och är Utskottet derföre betänkt på att vända sig till Ornamentsbildhuggaren m. m. C. Ahlborn, som i flera år på ett så utmärkt sätt både in- och utrikes verkat i meranämnda syfte, med anhållan att han måtte på Sällskapets bekostnad besöka länet. Skulle Herr Ahlborn icke ha tid dertill, ämnar Förvaltnings-Utskottet requirera den person, som Kongl. Landtbruks-Akademien kommer att antaga för meddelande af undervisning rörande husslöjd.

Sedan Hushållnings-Sällskapet sålunda genom sakkunnig person kommit till kännedom om hvilka husslöjder, som vore för länets förhållanden mest naturliga, skall Sällskapet utan tvifvel på lämpligt sätt, vare sig genom anskaffande af modeller, ändamålsenliga verktyg, utdelande af premier o. d. m., söka uppmuntra och befrämja utvecklingen af desamma, äfvensom likaledes verka för införande i folkskolorna af enklare handaslöjder samt såsom en förberedelse dertill befordra undervisning uti linearteckning och geometriens grunder.

Medel till bestridande af härför nödiga kostnader, utöfver hvad statsanslaget dertill kan förslå, eger Hushållnings-Sällskapet under nästkommande år i räntemedel, hvilka få till sådant ändamål användas, utgörande åtminstone ett belopp af 1,000 Kronor.

Något anslag till husslöjdens befrämjande i länet blef icke af innevarande års Landsting beviljad, af skäl, att Landstinget ville först förnimma »hvad och

huru mycket med de för ändamålet anslagna statsmedel må här i länet kunna uträttas.»

Som Hushållnings-Sällskapet förväntar att under nästkommande år blifva i tillfälle på flera sätt verka för husslöjdens befrämjande inom denna provins, hvartill dock de därför erforderliga kostnaderna icke kunna på förhand beräknas, men sannolikt komma att uppgå till ett par tusen Kronor, så vågar Hushållnings-Sällskapet, genom Förvaltnings-Utskottet, uttrycka den förhoppning att åtminstone under några påföljande år få komma i åtnjutande af understöd af statsmedel till enahanda belopp som under innevarande år, eller 1,000 Kronor.

Falun den 27 Oktober 1874.

På Förvaltnings-Utskottets vägnar:

C. F. Toll.

K. L. Bladin.

Gefleborgs län.

Med anledning af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Gefleborgs län skrifvelse af den 6 sistlidne Juli, innehållande anmodan till länets Kongl. Hushållnings-Sällskap att afgifva berättelse angående de under innevarande år inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af husslöjden samt dervid ej mindre uppgifva, om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet eller Landstinget vill utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda, får Hushållnings-Sällskapets Förvaltnings-Utskott härmed vördsammast andraga följande:

Som till befrämjande af länets husslöjd Hushållnings-Sällskapet hade för innevarande år beviljat ett anslag af tvåtusen kronor, så har Förvaltnings-Utskottet, som trott sig ega anledning att i första rummet söka fasta allmänhetens i länet uppmärksamhet på vigten och betydelsen af en allmännare husslöjd och en ökad husflit, anlitat artisten S. A. Blombergsson i Söderhamn och

ornamentsbildhuggaren och riddaren C. Ahlborn i Stockholm för att, genom hållande å lämpliga ställen af föredrag i berörda syfte, verka till hussløjdens befrämjande inom länet. Till den ändan har ock herr Blombergsson under Juni och Juli månader genomrest länet och inom tolf af de sexton Gillesområden, i hvilka länet är fördeladt, på tider och ställen, som på förhand varit kungjorda, inför de särskilda gillesområdenas slöjddikande innevånare, hvilka för ändamålet varit samlade, hållit föredrag rörande hussløjden och dervid genom förevisande af ändamålsenliga modeller och ritningar åskådliggjort för åhörarne de slöjdartiklar, hvilka, efter hvars och ens olika håg och anlag, kunde anses förtjenta att upptagas såsom föremål till efterbildning inom ortens hemslojd. Företrädesvis har med hänseende till ifrågavarande modeller afseende fästats på sådana artiklar, som, utom att de egde en lätt och lönande afsättning, för frambringandet icke erfordra större slöjdskicklighet än som med tillhjälp af någon ringa undervisning, som vid föredragen meddelades, kunde, der anlag förefunnos, genom öfning på egen hand förvärfvas. Sådane modeller till så väl träsnideriarbeten som till svarfvade arbeten, äfven som till lämpliga sådane af jern och jerntråd, hafva af Sällskapet inköpts, för att dels förevisas vid föredragens hållande, dels ock till personer, som vid samma tillfällen derom gjorde anmälan, utdelas.

Herr Ahlborn har under årets eftersommar inom länet, nemligen i dess trenne städer, hållit föredrag i enahanda syfte, först på två särskilda dagar vid Hushållnings-Sällskapets landtbruksmöte i Hudiksvall och derefter i Söderhamn och Gefle.

En rik samling af slöjdartiklar blef vid dessa tillfällen allmänheten förevisad och åtskilliga ritningar utdelade.

De af Sällskapet bestridda kostnaderna i och för hållande af ofvanbemälda slöjdföredrag samt för de vid samma tillfällen utdelade modeller och ritningar hafva belöpt sig till 975 kronor och 26 öre.

Dessa föredrag hafva i allmänhet omfattats med lifligt intresse och torde kunna anses hafva gifvit impuls till en ökad husflit och en stegrad omtanke att genom hussløjds idkande bereda behöfligt förvärf, hvartill må kunna slutas deraf, att från olika trakter af länet åtskilliga personer till Sällskapet gjort ytterligare framställning om bekommande af modeller och ritningar till slöjdartiklar, som vid dessa föredrags hållande blifvit förevisade; Och har Sällskapet utfäst sig att tills vidare allmänheten sådana tillhandahålla.

Vid förut omförmälda landtbruksmöte hade Sällskapet anordnat utställning af länets slöjdalster, och såsom prisbelöningar till hussløjdens uppmuntran utdelades dervid sex Sällskapets medaljer i brons jemte trehundrasjuttio sex kronor.

Till Sällskapets åtgärder för befrämjande af länets husslojd må i öfrigt räknas så väl de af länets Hushållnings-Gillen anordnade utställningar, upptagande

bland andra föremål äfven artiklar af de särskilda områdenas husslöjd, som de vid dessa utställningar till berörda slöjds uppmuntran utdelade pris; men är Förvaltnings-Utskottet för närvarande icke i tillfälle att uppgifva hvarken antalet af dessa Gilles-utställningar eller beloppet af dervid utdelade pris, emedan redogörelser härom ifrån Gillena till Utskottet inkomma först vid årets slut.

Med afseende på de bidrag, som för nästkommande år äro att påräkna till befrämjande af länets meranämnda slöjd, har förvaltningsutskottet äran anmäla, att länets *Landsting* för ändamålet anvisat icke mindre för år 1875 än för hvardera af de tvenne derpå följande åren ett belopp af *ett tusen* kronor, samt att Hushållnings-Sällskapet vid dess ordinarie sammanträde den 29 instundande Januari icke lär underlåta, att till utveckling och höjande af såväl husfliten som slöjdskickligheten inom länet anvisa erforderliga medel förutom det belopp af öfver ett tusen kronor, som från innevarande års anslag finnas för ändamålet reserverade.

Gefle den 30 Oktober 1874.

På Gefleborgs läns Hushållnings-Sällskaps förvaltningsutskotts vägnar:

F. Asker.

P. A. Svedlund.

Wester-Norrlands län.

Ehuru Förvaltnings-Utskottet icke blifver i tillfälle att förr än efter Hushållnings-Sällskapets vintersammanträde nästkommande år meddela underrättelse om det belopp, hvarmed Sällskapet kommer att bidraga till befordrande af husslöjden inom länet under de närmast följande åren, anser sig Förvaltningsutskottet likväl, jemte tillkännagifvande, det undervisning uti korgflätning jemväl detta år under flera månader på Sällskapets bekostnad meddelats af korgflätaren Samuelsson från Oby, nu böra, sedan länets Landsting för år 1875 för ifrågavarande ändamål till Hushållnings-Sällskapets förfogande ställt ett be-

lopp af 1,000 kronor, anhålla, det ett minst lika stort belopp af statsmedel måtte för sist sagda år beredas Hushållnings-Sällskapet såsom understöd till husslöjdens befrämjande inom Wester-Norrlands län.

Hernösand den 4 November 1874.

På Hushållnings-Sällskapets förvaltningsutskotts vägnar:

Curry Treffenberg.

Carl Sundberg.

Sedan, till följd af nådig föreskrift i Kongl. Maj:ts cirkulär den 29:de sistlidne Maj, Länsstyrelsen dels förständigat Hushållnings-Sällskapet i detta län att inom föreskrifven tid till Förvaltningskomitén inkomma med berättelse angående de under innevarande år inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordran af husslöjd, samt dervid ej mindre uppgifva om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet ville utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunde föranleda, dels ock från innevarande års Landsting i länet infordrat yttrande, huruvida jemväl Landstinget för sin del kunde finnas benäget att för enahanda ändamål bevilja anslag, så, och efter det Landstinget, enligt Länsstyrelsen tillhandakommet och Hushållnings-Sällskapets förvaltningsutskott derefter meddeladt protokollsutdrag, som här bilägges, beslutat *dels* att för år 1875 ställa till länets Hushållnings-Sällskaps förvaltningsutskotts disposition, emot redovisningsskyldighet, ett belopp af ett tusen kronor, för att efter samråd med och begärdt biträde af Styrelsen för Stockholms slöjdförening under nämnda år å lämpliga ställen inom länet anordna utställningar af modeller till enkla och allmännyttiga slöjdalster, *dels* ock hos Konungens Befallningshafvande anhålla, att Konungens Befallningshafvande, med anledning af ofvan omförmälda nådiga cirkulär, ville hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om understöd af statsmedel under år 1875 och närmast följande år för tillvägabringande af ifrågavarande utställningar, med förklarande, att Landstinget vore villigt att jemväl framdeles för sin del dertill bidraga, har Hushållnings-Sällskapets förvaltningsutskott i denna dag ankommen skrifvelse hos Länsstyrelsen anhållit om öfversändande af bilagda memorial af sistlidne gårdag, hvaruti Utskottet, jemte redogörelse *dels* öfver anledningen dertill, att upplysning för närvarande icke kan meddelas rörande det belopp, hvarmed

Hushållnings-Sällskapet framdeles må komma att bidraga till hussløjdens uppmuntran inom länet, och dels för de åtgärder, Sällskapet under innevarande år för enahanda ändamål vidtagit, tillika anhåller om Förvaltningskomiténs medverkan dertill, att minst ett lika stort belopp af statsmedel, som det af Landstinget beviljade, måtte för år 1875 såsom understöd för hussløjdens befrämjande ställas till Hushållnings-Sällskapets förfogande; vid hvilket förhållande, och då ofvanberörda nådiga cirkulär föranleder dertill, att underdånig framställning af förevarande beskaffenhet skall göras af *Förvaltningskomitén*, men icke af vederbörande Länsstyrelser, Länsstyrelsen funnit frågan om vidare åtgärd i anledning af Landstingets begäran om underdånig framställning i ämnet från Länsstyrelsens sida böra förfalla.

Hernösand, å Landskansliet, den 6 November 1874.

Curry Treffenberg.

R. Björck.

Jemtlands län.

I nådigt bref den 29 sistlidne Maj har Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande att ett statsanslag af 1,000 kronor blifvit Jemtlands läns Hushållnings-Sällskap för innevarande år anvisadt till hussløjdens befrämjande, tillika låtit förståndiga Hushållnings-Sällskapet att till Eder inkomma med berättelse angående de under nämnda år inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjden, samt dervid ej mindre uppgifva, om och till hvad belopp Hushållnings-Sällskapet eller Landstinget vill utfästa sig att för år 1875 och ett eller flere derpå följande år utgifva bidrag för ifrågavarande ändamål, än äfven göra den framställning om erhållande af understöd af statsmedel, hvartill omständigheterna kunna föranleda.

I anledning häraf får Sällskapets Förvaltnings-Utskott meddela, att Sällskapet, som, efter hvad Eder nogsamt känt är, har ytterligt små tillgångar till sitt förfogande, — sedan en under några år anställd undervisare bland annat i korg- och halmflätning, dels af berörde anledning, dels ock af den orsak, att undervisningen i nämnde slöjdgrenar icke under närvarande förhållanden syntes medföra önskvärdt resultat, blifvit afskedad, — icke under den förflutna delen af året vidtagit några åtgärder uti ifrågavarande hänseende, men, efter erhållen kännedom om anvisandet af ofvanberörda statsanslag, vid

sitt höstsammanträde den 15 September beslutat att, ej mindre för innevarande, än äfven för hvartera af åren 1875 och 1876, om statsanslag för dessa år åtminstone till samma belopp, som det i år anvisade, erhålles, utgifva ett bidrag af 300 kronor, att jemte statsanslaget och de medel, som i öfrigt kunde emotses, användas dels till anskaffande af tidsenliga modeller af hussløjdsalster och verktyg, dels ock till anordnande af undervisning för ungdom, såväl på landet i sammanhang med folkskolan, som ock i staden, vare sig vid dess folkskola eller, hvad här antagits vara fördelaktigare, i särskild anstalt, öppen både för folkskolans lärjungar och andra. — Då emellertid tillgängliga medel icke kunde förslå till sådan undervisnings anordnande vid alla länets folkskolor, och nödigt vore att genom försök utröna lämpligaste sättet för en sådan anordning, innan den införes vid många, skulle den för det närvarande inskränkas till en à två folkskolor, der befolkningen själf genom bidrag visade största intresse för frågan och andra omständigheter betingade afgjort företräde vid valet.

Sedermåra har Landstinget också anslagit ett belopp af 300 kronor till enahanda ändamål för nästkommande år 1875 samt förberedande åtgärder vidtagits för att skyndsamt sätta beslutet om hussløjdens befrämjande på omförmalda sätt i verkställighet; och gifva flera omständigheter stöd åt den förhoppning, att Landstinget, derest de beslutade försöken med slöjdundervisnings anordnande vid folkskolan synas utfalla gynnsamt, skall för framtiden understödja saken med bidrag till ändå högre belopp, än nu beviljats.

För att kunna fortgå på den sålunda inslagna banan, har Sällskapet för kommande år behof af fortfarande statsanslag till minst samma belopp, som för i år anvisats, och antagligt är till och med, att detsamma är otillräckligt, så framt undervisningen vid folkskolan skall kunna i väsentlig mån utsträckas och göras fruktbringande; hvarföre Sällskapet vågar anhålla, att I behagaden söka bereda det ett så rundligt statsunderstöd för ifrågavarande synnerligen viktiga ändamål, som ske kan; och torde Sällskapet vid den redovisning, som i nästkommande Mars månad skall afgifvas öfver användandet af detta års statsbidrag, blifva i tillfälle att, hvad nu är omöjligt, ungefärligen beräkna kostnaden för anordnande af slöjdundervisning vid hvarje folkskola.

Östersund den 24 Oktober 1874.

På Förvaltnings-Utskottets vägnar:

G. Asplund.

C. Carullin.

Westerbottens län.

Öfver de inom Westerbottens län under detta år vidtagna åtgärder för befordrande af husslöjd får Förvaltnings-Utskottet i korthet meddela:

Att medelst anslag af Landstinget till ett belopp af 600 kronor en slöjdskola varit ifrån förra året i verksamhet i Umeå stad under en tid af 115 dagar, hvari undervisning meddelats åt in alles 7 ynglingar. De föremål, som blifvit tillverkade, hafva utgjorts af, utom åtskilliga löfsågningsarbeten, 155 st. artiklar, bestående af:

- 43 st. korgarbeten,
- 8 st. korgvagnar,
- 5 st. barnstolar,
- 16 st. trädgårdsstolar af rönn och pil,
- 6 st. halm mattor,
- 13 st. klädesborstar,
- 4 st. viskor af tagel,
- 3 st. bordborstar,
- 2 st. hattborstar,
- 2 st. hårborstar,
- 10 st. skoborstar,
- 8 st. dammborstar,
- 5 st. rottingstolar, beklädda,
- 30 par listtofflor.

Vid uppvisningen den 18 nästlidne April erhöilo de afgående eleverna 110 kronor i premier, hvaraf för hvarje 10 kronor insatts i Stockholms lifränte- och kapitalförsäkringsanstalt för beredande af lifränta.

De förfärdigade effekterna försålles vid den gemensamma utställningen i Umeå stad den 16, 17 och 18 nästlidne Juli för ett belopp af 167 kr. 8 öre.

Vid nyssberörda tillfälle egde utställning rum bland annat af hus- och handaslöjdsalster, hvartill utställare ifrån Norrbottens och Vesternorrlands län äfven voro inbjudna att deltaga och täfla. Den handaslöjden omfattande gruppen upptog 5 klasser; under 1:a klassen: väfnader af alla slag, såsom linne, ylle, hampa och hår. hvarje väfnad upptagande en längd af minst 60 fot, sjalar, halsdukar, täcken, mattor, knutna, stickade och broderade arbeten; under 2:a klassen: garn och tråd, tillverkade af lin, hampa, blånor och ull, till en vikt af minst 3 skålp.; under 3:e klassen: arbeten af halm, bast, papper, papp,

mossa, tagel, hår, borst, senor, horn och ben; under 4:de klassen: arbeten af trä, bark, näfver och rötter, såsom möbler, laggkärl, korgar, askar, mattor, träsniderier m. m.; under 5:te klassen: arbeten af jern, såsom alla slags eggjern, lås, hästskor, söm m. m.

Till pris för denna grupp voro anslagna 520 kronor, hvaraf 120 uppkomna genom enskildes sammanskott, fördelade på 1:a klassen 145 kronor i 11 pris; på 2:a klassen 85 kronor i 6 pris; på 3:dje klassen 50 kronor i 8 pris; på 4:de klassen 110 kronor i 11 pris, samt på 5:te klassen 80 kronor i 11 pris, hvarförutom 70 kronor, af enskilde skänkta medel, för de tre sista voro anslagna såsom extra pris.

Med anledning af det genom Kongl. Maj:t i nåder för innevarande år beviljade anslag af 1,000 kronor, att användas för anordnande af undervisning i slöjd inom Westerbottens län, har länets Landsting anvisat ett belopp af 750 kronor för ett år, hvaraf 400 kronor komma att användas till inköp af modeller och ritningar till tidsenliga husslöjdsartiklar samt det öfriga af anslaget till omkostnader för kringresande undervisare.

Förvaltnings-Utskottet ernar äfven föreslå Hushållnings-Sällskapet att bevilja minst 250 kronor för merberörda ändamål, samt har redan låtit uppmåla alla kommunalmyndigheter och fattigvårdsstyrelser inom länet att hålla sammanträden och besluta, huru förfaras bör, för att hvarje kommun må varda på ett eller annat sätt delaktig af den afsedda undervisningen. Svar härpå inkomma den 15 nästinstundande December. Utskottet har ock tillkännagifvit att en slöjdskola kommer att upprättas i Umeå stad under Februari, Mars och April månader nästkommande år. Derjemte har utskottet innevarande höst gått i författning om anskaffande af modeller samt på förslag af Norrbottens läns Hushållnings-Sällskaps Förvaltnings-Utskott förklarat sig vilja jemte detta och Westernorrlands läns gemensamt requirera för instundande år Ornamentsbildhuggaren C. Ahlborn för föredrags hållande i frågor rörande husslöjden.

En i korgarbetens m. m. förfärdigande öfvad och skicklig person har blifvit anställd af Förvaltnings-Utskottet för att än ytterligare utveckla sin färdighet och användas till undervisare inom länet.

Umeå den 28 Oktober 1874.

Å Westerbottens läns Hushållnings-Sällskaps Förvaltnings-
Utskotts vägnar:

Axel Wästfelt.

Ferd. Unander.

Norrbottnens län.

Genom nådigt bref af den 29 sistlidne Maj har Kongl. Maj:t befallt Hushållnings-Sällskapet att före utgången af denna månad till Eder ingifva berättelse, angående de detta år inom Sällskapets område vidtagna åtgärder för befordrande af hussløjder.

Då Förvaltnings-Utskottet nu går att fullgöra denna befallning, anser det sig först böra i korthet omnämna de förhållanden inom länet, som motverka Hushållnings-Sällskapets sträfvan att upplifva förr befintliga och införa nya hussløjder, hvarigenom ock de uppostringar, som Sällskapet hittills för ändamålet fått vidkännas, icke lemnat sådana följder som påräknats. om än skönjas kan, att frön här och hvar blifvit nedlagda, som grott och utvecklats samt lofva frukt. De öfverflödiga tillfällen till riklig arbetsförtjenst, synnerligast genom den utsträckning trävarurörelsen de senare åren erhållit inom länet, har nämligen tagit de fleste armar i anspråk och lemnat befolkningen ringa tid öfrig för de slag af hussløjder, som afse försäljning, hvarjemte äfven den från arbetsförtjensten härflytande rikliga penningetillgången, parat med de sistgångna årens goda skördar, gjort att de sløjder, som afse fyllande af hemmens behof af kläder, husgeråd, redskap m. m., blifvit i mer eller mindre mon eftersatta, samt till följd deraf den tid, som, synnerligast i dessa nordliga trakter, lemnats öfrig från arbete utom hus, i allmänhet icke blifvit på ett tillfredsställande sätt använd. — Efter denna allmänna anmärkning öfvergår utskottet till redogörelse för de åtgärder, som under året vidtagits.

Den person, som af Hushållnings-Sällskapet år 1872 antogs i och för undervisning i korg- och halmflätning, har äfven innevarande år till och med Augusti månad af Sällskapet dertill varit använd, och i skiljda delar af länet meddelat undervisning, så att denna slöjd nu synes hafva fattat rot bland befolkningen inom vissa trakter, ehuru tillverkningen ännu icke öfverstiger ortens behof. Kostnaden för denna undervisning har af Hushållnings-Sällskapets medel bestridts och uppgått till 826 kronor 35 öre. För inköp af tidsenliga modeller för korgarbeten har af det anslag, som Kongl. Maj:t ställt till Sällskapets disposition, användts 172 kronor 25 öre. Dessa modeller, som nyligen hemkommit, äro afsedda att fördelas inom de särskilda floddalarna, på de ställen, der undervisning i dylika arbeten blifvit meddelad.

Vid Sällskapets sommarsammanträde, hvilket hölls i Neder Lule den 2 September och hvilket var förenadt med utställning, var äfven en afdelning för alster af husslöjd. Denna företedde en för våra förhållanden ganska ansenlig mängd utställningsföremål, synnerligast af väfnader och spånad. och ådagalade att hägen för täflan blifvit väckt genom de under föregående år

anordnade dylika utställningar samt att arbetsskickligheten tilltagit dels genom använda tidsenligare arbetsmetoder dels genom vackrare mönster. — I premier utdelades vid denna utställning af Hushållnings-Sällskapets medel 154 kronor.

Norrbottens år 1873 församlade Landsting anslog för hvarje af nästkommande fem år en summa af 1,500 kronor till understöd för slöjdskolor inom länet. Ehuru någon slöjdskola ej under detta år kommit till stånd, är dock hopp derom, att förhållandet nästkommande år i detta afseende skall förändras.

Af det ofvan anförda inhämtas, att Sällskapet under innevarande år för hussløjders befrämjande af sina tillgångar användt 980 kronor 35 öre och att Landstinget för detta och nästkommande fyra år anvisat 1,500 kronor till slöjdskolor, samt att af de 1,000 kronor, som Kongl. Maj:t i och för slöjdekunnighetens utveckling till Sällskapet öfverlemnade, hittills blott användts 172 kronor 25 öre i och för inköp af modeller. Orsaken dertill, att ej mer af dessa sistnämnda medel utgått är den, att Sällskapet beslutat reservera dem dels till ytterligare inköp af modeller dels till bidrag i kostnaden för Ornamentsbildhuggaren Ahlborns resor inom länet, med hvilken person Sällskapet sedan Juli månad legat i underhandling, hvilken ännu pågår, sedan Sällskapet ställt sig i förbindelse med Hushållnings-Sällskapen i Westernorrland och Westerbotten om att gemensamt requirera honom för att under vintern i dessa län meddela upplysningar och råd, samt hålla föredrag, rörande hussløjder. Först sedan denna underhandling blifvit förd till slut, kan Sällskapet sättas i tillfälle beräkna det tillskott af Sällskapets medel, som erfordras för att bringa ofvannämnda tvenne beslut till verkställighet. Ehuru något beslut af Sällskapet ej blifvit fattadt om anvisande af medel för nästkommande år till hussløjders befrämjande, ligger i de ofvan anförde och i dess verksamhet under föregående och detta år en borgen för att det kommer att, efter de inskränkta tillgångar, öfver hvilka det disponerar, framgent, såsom hittills, sträfva för hussløjdens höjande, och vågar Förvaltnings-Utskottet, såsom dess målsman, anhålla att I villen hos Kongl. Maj:t i underdänighet föreslå, att till Norrbottens läns Hushållnings-Sällskaps disposition under nästkommande år måtte ställas en summa af 1,000 kronor till hussløjdens befrämjande, under vilkor, i händelse I finnen sådant böra föreskrifvas, att Hushållnings-Sällskapet bidrager med minst denna summa för samma ändamål.

Luleå den 21 Oktober 1874.

Å Norrbottens läns Kongl. Hushållnings-Sällskaps Förvaltnings-
utskotts vägnar:

H. A. Widmark.

F. Waldenström.